Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

CRP V5-2154:
Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije (TIA-SI)

Ljubljana, julij 2023

VMESNO POROČILO 5
OSNUTEK

arrs
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Naslov projekta: CRP V5-2154: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije (TIA-SI)

Avtorji: Naja Marot, Barbara Kostanjšek, Jernej Klanšek

Institucija: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Podizvajalec: Spletni studio Inframe Jernej Klanšek s.p.

Trajanje projekta: 1. 10. 2021 – 30. 9. 2023

Vrednost projekta: 90.000,00 EUR

Financiranje: Agencija RS za raziskovalno dejavnost (ARRS, skupna pogodba za UL), Ministrstvo za naravne vire in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo.

arrs
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Kazalo

KAZALO 3
SEZNAM KRATIC 5
1 UVOD 7
2 TEHNIČNI OPIS DIGITALNEGA ORODJA ZA PRESOJO UČINKOV NA PROSTOR 9
2.1 Opis priprave orodja 9
2.2 Vsebina orodja 10
2.3 Tehnični opis orodja 13
2.4 Funkcionalnost orodja 15
Uvodna stran 15
Hitra preveritev 15
Podrobnejša presoja 25
Povzetek 26
3 PRIPOROČILA ZA IZVAJANJE ČETRTEGA ODSTAVKA 70. ČLENA ZUREP-3 29
3.1 Procesna poročila 29
3.2 Vsebinska priporočila 31
LITERATURA IN VIRI 33
PRILOGE 34
Priloga 1: Podrobnejši opis prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 34
Priloga 2: Opis in prikaz tipov območij 37
Priloga 3: Vzorčni primer izpolnjene presoje 43

Seznam kratic

ESPON	Evropska mreža za opazovanje prostorskega razvoja
EU	Evropska unija
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MO	Mestna občina
MOPE	Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
MNVP	Ministrstvo za naravne vire in prostor
MOPED	Modularno orodje za pripravo elektronskih dokumentov
MzI	Ministrstvo za infrastrukturo
NUTS3	Statistične regije
PISRS	Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije
PZI	Projekt za izvedbo
RIA	Presoja učinkov predpisov (okrajšava za ang. *Regulatory Impact Assessment*)
Si-Stat	Podatkovna baza Si-Stat
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije (tudi SPRS 2050)
SVRSZ	Služba Vlade RS za zakonodajo
ŠMO	Širše mestno območje
TIA	Presoja učinkov na prostor (okrajšava za ang. *Territorial Impact Assessment*)
TUS	Trajnostna urbana strategija
ZKZ	Zakon o kmetijskih zemljiščih
ZUNPEOVE	Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije
ZUreP-3	Zakon o urejanju prostora

1 Uvod

Na podlagi izpostavljenih teoretičnih izhodišč je namen te raziskovalne naloge analizirati obstoječe pristope k pripravi politik z vidika vključevanja oziroma tehtanja njihove prostorske občutljivosti ter na osnovi tega zasnovati bolj poglobljen pristop presoje učinkov na prostor. V ta namen smo pripravili analizo ključne literature na temo presoje učinkov na prostor in pregledali primere dobrih praks držav EU pri vključevanju prostorskih vidikov v presoje učinkov predpisov. V prvem vmesnem poročilu smo poleg obstoječega stanja opisali izbrana digitalna in/ali komunikacijska orodja, namenjena podpori procesa priprave in spremljanja izvajanja politik in predpisov. V drugem vmesnem poročilu smo povzeli vsebino prvega seminarja za deležnike, ki je vključeval tudi preizkus dveh TIA orodij (TIA hitri pregled in ESPON TIA orodje), in rezultate prvega testiranja, kjer smo se podrobneje seznanili z nemško preveritvijo enakovredne obravnave. V drugem poročilu podajamo tudi refleksijo uporabne vrednosti in razumljivosti vseh treh preizkušenih orodij.

V tretjem vmesnem poročilu smo predstavili rezultate drugega testiranja, na katerem smo v natisnjeni različici preizkusili pripravljen metodološki pristop presoje učinkov na prostor. Uporabnost in razumljivost pristopa smo najprej ovrednotili na samem testiranju (18. oktober 2022), po dogodku tudi preko spletnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali udeleženci, in kasneje še na sestanku sodelujočih projektnih partnerjev (13. december 2022). Celotna razprava je prispevala k oblikovanju uporabnega in razumljivega orodja za uradnike na državni in nižjih administrativnih ravneh.

Četrto poročilo se nanaša na izvedeno tretje testiranje (7. marec 2023), ki je vključevalo testiranje digitalnega orodja. V skladu s projektno nalogo je bilo testiranje namenjeno tudi predstavnikom lokalne in regionalne ravni. V ta namen so udeleženci presojali zlasti regionalne razvojne programe ali druge relevantne dokumente, npr. trajnostno urbano strategijo ali celostno prometno strategijo. Na koncu poročila so povzete ugotovitve s testiranja glede tehničnih vidikov in vsebine orodja. Glavna ugotovitev je, da prilagoditev vsebine orodja za nižje ravni ni potrebna.

Pred vami je zadnje, peto vmesno poročilo, ki predstavlja projektni rezultat R07 Vmesno poročilo 05 in podaja tudi del vsebine za priročnik za izvedbo presoje učinkov na prostor (aktivnost 4.6. S poročilom naslavljamo prvo in drugo raziskovalno vprašanje projekta, ki se nanašata na pripravo pristopa presoje učinkov na prostor:

_ Kako s pristopom presoje prostorskih vplivov (ang. *territorial impact assessment* - TIA) lahko v postopku priprave in sprejema resornih politik ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (krajše SPRS 2050) in koliko so v nasprotju z njimi?

_ Ali je treba predlagan pristop presoje prostorskih vplivov sektorskih politik prilagoditi za uporabo na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?

Vsebina poročila zajema tehnični opis orodja (vhodne informacije za izdelavo PZI-ja), natančen opis orodja s pojasnili funkcionalnosti in vzorčno izpolnjen primer presoje za osnutek Zakona o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (ZUNPEOVE, predlog za javno obravnavo, september 2022). Na koncu je podan predlog priporočil za uporabo orodja v praksi.

Vmesno poročilo 5 se tako nanaša na naslednje cilje projekta:

_ C02 - razviti predlog metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov (ang. *territorial impact assessment* - TIA) kot del procesa priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik v Sloveniji, ki omogoča analizo prostorskih vplivov za različne prostorske enote (administrativne ali območja s specifičnimi prostorskimi značilnostmi) ter omogoča boljše usklajevanje in integracijo politik;

_ C03 – zasnovati analitično in komunikacijsko orodje v funkcionalni navezavi na Prostorski informacijski sistem ali na druge javno dostopne vire (baze) podatkov za uporabo predlaganega metodološkega pristopa presoje prostorskih učinkov v procesih priprave, in sprejema ter vrednotenja resornih politik;

_ C05 - pripraviti priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka70. člena ZUreP-3 (*»Razvojni dokumenti po posameznih področjih in dejavnostih ne smejo biti v nasprotju s Strategijo.«*) ter njihovo uporabo pri pripravi resornih politik ter predlog vključitve v prostorski informacijski sistem.

2 Tehnični opis digitalnega orodja za presojo učinkov na prostor

2.1 Opis priprave orodja

Glavnina priprave orodja je bila izvedena v zadnjih dve mesecih leta 2022 in prvi polovici leta 2023. Osnutek orodja je bil pripravljen do prvega testiranja 7. marca 2023. Osnutek je temeljil na vsebini presoje učinkov na prostor, ki smo jo testirali v oktobru 2022. Na osnovi testiranja in sestankov s projektnimi partnerji smo vsebino večkrat dopolnili, manjše formulacije in popravki vsebine pa so se izvajali vse do avgusta 2023.

Za potrebe tehnične izvedbe orodja smo izvedli več posvetovalnih sestankov. Prvi sestanek je potekal v decembru 2022 s Službo Vlade RS za zakonodajo in predstavniki Ministrstva za naravne vire in prostor, ki skrbijo za prostorsko-informacijski sistem. Na tem sestanku smo se seznanili o predpogojih za umestitev takšnega orodja na spletni oblak Vlade RS, ki vključuje pripravo »projekta za izvedbo« (PZI), obvezno varnostno testiranje in uporabo ustreznega programskega jezika. Le v primeru zadostitve tem predpogojem (t.j. generične tehnološke zahteve za razvoj informacijskih sistemov MJU in Generične tehnološke zahteve za licenčne in odprtokodne produkte plačljivega modela MJU), se orodje lahko integrira v državni oblak in je na voljo državnim uradnikom za vsakodnevno rabo. V januarju 2023 smo izvedli še en sestanek s Službo Vlade RS za zakonodajo, na katerem so nam predstavili delovanje MOPED-a, njegove funkcionalnosti in možnosti za umestitev našega orodja vanj. Na podlagi teh sestankov smo prišli do procesnih, vsebinskih in tehničnih izhodišč za pripravo orodja.

Ugotovili smo, da priprava PZI-ja presega časovne in finančne okvire tega ciljnega raziskovalnega projekta, zato smo se odločili za pripravo demo verzije orodja v dogovoru z zunanjim sodelavcem – programerjem (Inframe spletni studio). S tem je bilo izvedenih več sestankov za sprotno spremljanje priprave orodja, njegovo vsebinsko in funkcionalno dograjevanje. V procesu priprave smo z osnovnega obrazca prešli na funkcionalno naprednejše orodje, ki sproti tudi povzema rezultate in vnose. Tehnična priprava orodja je potekala po naslednjih fazah:

_ faza 1: Vsebinska priprava in postavitev demo verzije orodja (oktober 2022 – marec 2023);

_ faza 2: vsebinska dopolnitev orodja in usklajevanja z SVRSZ-jem in Ministrstvom za javno upravo glede umestitve orodja na vladne strani (april – junij 2023) in

_ faza 3: priprava razvojno-testne različice orodja za uporabo v praksi (julij – avgust 2023).

Orodje bo do nadaljnjega v razvojno-testni različici na voljo na strežniku zunanjega izvajalca. Gostovanje je zagotovljeno za petletno obdobje. To obdobje je dovolj dolgo, da omogoča pripravo PZI-ja in integracijo orodja v E-prostor. Vzporedno bo potekala še integracija prilagojene različice orodja v MOPED-ov obstoječi modul

presoje posledic na druge razvojne dokumente (dogovor z junijskih sestankov s SVRSZ in Ministrstvo za javno upravo).

2.2 Vsebina orodja

Vsebino orodja smo pripravili na podlagi izhodišč, ki temeljijo tako na analizi obstoječih pristopov k presoji učinkov na prostor, prakse držav članic pri izvajanju teh pristopov ter zlasti izkušenj in mnenj, pridobljenih na testiranjih v letih 2022 in 2023. Metoda temelji na presoji učinkov predpisov (ang. RIA – *Regulatory Impact Assessment*) in na presoji učinkov na prostor (ang. TIA – *Territorial Impact Assessment*). Poudarek presoje je na kvalitativnem vrednotenju, za boljši oris potencialnih učinkov pa se uporablja kazalnike iz Prostorsko-informacijskega sistema (ponazoritev stanja, trendov). Orodje omogoča preverjanje skladnosti ciljev/ukrepov razvojnih politik s cilji ali prioritetami izbrane prostorske politike, pri čemer demo verzija orodja nudi ugotavljanje skladnosti s prioritetami Strategije prostorskega razvoja Slovenije - SPRS 2050, v smislu izvajanja 70. člena ZUreP-3 .

Kot prostorski učinek razumemo najširši prostorski učinek, ki vključuje tako gospodarski, okoljski, družbeni in upravljavski vidik. Opredelitev prostorskega učinka smo prevzeli iz projekta ESPON EATIA (Fischer in ostali, 2015) ter ga ustrezno prevedli in prilagodili slovenskemu jeziku. Opredelitev se glasi: »*prostorski učinek je vsak učinek na rabo prostora, upravljanje z njim ali širše na gospodarstvo, družbo in okolje v izbrani prostorski enoti, ki je posledica izvajanja izbrane politike ali zakonodaje, sprejete na EU, državni ali drugi ravni*«. S presojo torej ugotavljamo, ali je prisoten prostorski učinek (da/ne) oz. je učinek posreden/neposreden, obenem pa, ali se učinek odraža enako ali različno na različnih tipih območij (urbano, podeželsko, …). Zlasti je pomembno, da s presojo poskušamo identificirati morebitne negativne učinke na prostor, neskladne cilje med SPRS 2050 in izbrano politiko ter ukrepe, ki jih bodo potencialno povzročili. To pripravljavcu služi kot neke vrste opozorilo, da razmisli o vsebini dokumenta v pripravi/tudi že izvajanju in ga po potrebi dopolni ali v primeru priprave novih dokument ob naslednji spremeni.

Upoštevajoč rezultate teh testiranj, smo se odločili za dvofazni postopek, sestavljen iz hitre preveritve - preprostejše, bolj kvalitativno usmerjene presoje učinkov na prostor in iz podrobnejše presoje učinkov na prostor po izbranih prostorskih kazalnikih. Hitro preveritev se izvede za vsakega od nacionalnih predpisov ali politik z oznako EVA (enotna identifikacijska oznaka evidence vladnega akta), saj se z njo preveri, če bodo imele/imajo nacionalne politike/predpisi v pripravi ali prenovi prostorske učinke oziroma so ti dokumenti prostorsko občutljivi. Metoda omogoča tudi preverjanje razvojnih dokument na različnih prostorskih ravneh (nacionalna, regionalna, lokalna, tudi EU) in za različne tipe območij. Prvo je omogočeno z izborom dokumenta za presojo (predpis z oznako EVA ali drugi razvojni dokumenti), drugo pa z oceno učinkov na različne tipe območij in možnost izvedbe podrobnejše presoje za več različnih območij. V primeru, da ima politika učinek na obmejno območje, se ugotavlja tudi čezmejni prostorski učinek presojane politike.

HITRA PREVERITEV je sestavljena iz vpisa osnovnih informacij o presojevalcu in presoji ter sedmih vprašanj. Naj na kratko pojasnimo njihov namen:
Osnovne informacije o presojevalcu: Ime / Priimek / Institucija / Elektronski naslov
Osnovne informacije o presoji: Ime dokumenta
Vprašanje 1 – **Povzetek vsebine**: opis dokumenta, ki se presoja; vprašanje vpelje ocenjevalca v presojo.

Vprašanje 2 – **Potencialni učinki politike/predpisa**: priprava širokega nabora potencialnih učinkov politike na področja gospodarstva, okolja, družbe in prostorskega upravljanja; vprašanje ponuja razmislek o vseh možnih učinkih politike/predpisa.
Vprašanje 3 – **Skladnost ciljev s prioritetami SPRS**: preveritev skladnosti ciljev politike/predpisa s cilji SPRS 2050.
Vprašanje 4 – **Učinek politike na prioritete SPRS**: groba ocena učinkov politike/predpisa na doseganje ciljev SPRS 2050.
Vprašanje 5 – **Ukrepi s prostorskimi učinki**: opredelitev števila ukrepov politike/predpisa in preveritev prostorske občutljivosti ukrepov glede na njihov potencialni učinek na prostor.
Vprašanje 6 – **Učinek na področja**: identifikacija podpodročij glede na tematska področja prostorskih učinkov za podrobnejšo presojo (okolje, gospodarstvo, družba in prostorsko upravljanje).
Vprašanje 7 – **Učinek glede na tip območja**: identifikacija tipov območij, na katere bo prostorski učinek različen (urbana, podeželska, ŠMO / regije in razvojno ogrožene regije / čezmejna območja / drugo), ali pa opredelitev učinka, da bo učinek enak na celotnem območju države

Hitra preveritev se končna z ovrednotenjem odgovorov, pri čemer vprašanja od 3, 5, 6 in 7 služijo odločitvi glede podrobnejše presoje. Merila za odločitev o nadaljnji presoji niso numerična, ampak so usmerjevalne narave. Merila privedejo do treh možnih odločitev: 1) podrobnejša TIA ni potrebna; 2) podrobnejša TIA se priporoča in 3) podrobnejša TIA je nujna. Merila so opredeljena na naslednji način:

1. Podrobnejša TIA ni potrebna.

V03: Cilji izbrane politike/predpisa so skladni s cilji SPRS 2050.
V05: Manj kot ena tretjina ukrepov ima/bo imela prostorske učinke.
V06: Učinki izbrane politike/predpisa bodo pretežno na področja gospodarstva, družbe.
V07: Učinki izbrane politike/predpisa bodo enaki na območju celotne Slovenije.

2. Podrobnejša TIA se priporoča.

V03: Cilji izbrane politike/predpisa so večinoma skladni s cilji SPRS 2050, največ dva cilja sta v konfliktu.
V05: Več kot ena tretjina ukrepov ima/bo imela prostorske učinke.
V06: Učinki izbrane politike/predpisa bodo pretežno na področja gospodarstva, družbe, vendar tudi okolja in prostora ter prostorskega upravljanja.
V07: Učinki izbrane politike/predpisa bodo različni na enem od izbranih območij (glede na tipologijo).

3. Podrobnejša TIA je nujna.

V03: Več kot dva cilja izbrane politike/predpisa sta v konfliktu s cilji SPRS 2050.
V05: Več kot ena tretjina ukrepov ima/bo imela prostorske učinke.
V06: Učinki izbrane politike/predpisa bodo večinoma na področje okolja in prostora ter prostorskega upravljanja.
V07: Učinki izbrane politike/predpisa bodo različni na več območjih (dve ali več tipologij).

Po izvedeni hitri presoji se je možno odločiti za več podrobnejših presoj. Odločitev je odvisna od odgovora na vprašanje 7. V kolikor presojevalec oceni, da bo učinek različen na urbana in podeželska območja, je smiselno, da se izvedeta vsaj dve podrobnejši presoji in sicer ena za urbana in ena za podeželska območja. Izbor večjega števila presoj je možno s klikom na podvojitev obrazca, pri čemer dobi presojevalec i na e-

naslov dodatne povezave za izpolnjevanje podrobnejše presoje, ki so pravzaprav kopije izpolnjenega obrazca za hitro preveritev.

PODROBNEJŠA PRESOJA UČINKOV NA PROSTOR je druga faza postopka TIA, namenjena numerični presoji učinkov na izbrano območje (ruralno, podeželsko; regije/občine) po izbranih merilih. Prav tako lahko izvedemo podrobnejšo presojo za točno določeno območje, npr. Savinjska regija, Idrijsko-Cerkljansko, Kozjansko, Mestna občina Maribor. V tem primeru vpišemo oboje – tip območja, npr. regija, in lastno ime območja – Savinjska regija. Za potrebe podrobnejše presoje so področja, podpodročja ter kriteriji opredeljeni po štirih tematskih področjih (gospodarstvo, družba, okolje in prostorsko upravljanje). V tem primeru gre za splošno poznano razdelitev tematskih področij glede na stebre trajnostnega razvoja, dodana je še tematika prostorskega upravljanja, ki je na področju prostorskega načrtovanje čedalje pomembnejša. Ta razdelitev je posledica odločitve, opravljene z udeleženci testiranja, ki so bili mnenja, da je ta razdelitev bolj razumljiva za širšo javnost, četudi se ne pokriva s kategorijami, ki so opredeljene pod oceno učinkov na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike v Metodologiji presoje posledic predpisov na različna družbena področja (2023), ki jo je razvila Medresorska delovna skupina za izvedbo projekta »e-Predpisi« – priprava metodoloških in aplikativnih rešitev za opravljanje predhodnih presoj posledic predlogov predpisov in evalvacij zakonov. Za vsako podpodročje smo izbrali še enega ali več kazalnikov za ponazoritev stanja v prostoru, pri čemer smo se oprli na obstoječe kazalnike (sistem spremljanja stanja prostorskega razvoja (povezava) na Direktoratu za prostor in graditev Ministrstva za naravne vire in prostor, baza Statističnega urada RS Si-STAT idr.). Na tak način smo se izognili problematiki stalnega vzdrževanja kazalnikov. Orodje vsebuje le povezavo na izvorno mesto kazalnika, kjer si presojevalec sam prikaže vrednosti za poljubno območje, časovni razpon glede na časovno obdobje veljavnosti politike/predpisa ali drugo relevantno merilo. V kolikor želi, lahko podatke tudi prostorsko prikaže preko prikazovalnika STAGE. Orodje za presojo samo ne omogoča grafičnega prikazovanja kart ali grafikonov.

Na podlagi opredeljenih podpodročij (vprašanje 6 iz hitre preveritve) se izvede numerična presoja – učinke se vrednoti na petstopenjski lestvici od -2 zelo negativen učinek do +2 zelo pozitiven učinek. Ocenjuje se smer (pozitivno, negativno) in moč učinka (-2 do +2, 0 pomeni niti pozitiven niti negativen učinek, ni učinka, ne morem oceniti) ter poda njegovo obrazložitev. Vrednoti se samo podpodročja, izbrana v šestem vprašanju hitre preveritve.

POVZETEK PRESOJE: rezultate obeh presoj se na koncu povzame v štirih vprašanjih:
1. Ali je politika/predpis skladna s prioritetami SPRS? Napišite, za katere prioritete to velja in obrazložite.
2. Kakšen je/bo učinek vaše politike/predpisa v povprečju? Navedite, na katera področja politika učinkuje in obrazložite.
3. Za kriterije, za katere ste podali negativno oceno, zapišite, zakaj bo učinek negativen, kateri ukrep ga bo povzročil in kakšno prilagoditev politike/predpisa bi predlagali?
4. Na katere tipe območij bo politika/predpis učinkoval in kako? V kolikor bo učinek na katerega od območij negativen, tudi pojasnite, kako bi ga lahko naslovili.

Za pripravljavce politike/predpisa in za ministrstvo, pristojno za prostor (skrbnik SPRS 2050), je pomembno, da se kot odgovor na vprašanje 3 poda predloge za prilagoditev politike/predpisa, ki se nanašajo na morebitne identificirane negativne učinke politike/predpisa.

Presoja se zaključi s sklepno oceno, ali ima politika/predpis učinek na doseganje prioritet SPRS, ki jo opravi presojevalec sam. Primer izpolnjene presoje je v prilogi 1. Izbere se eno od naslednjih možnosti:

a) Politika/predpis ne bo imela učinka/učinek bo zanemarljiv.
b) Učinek bo majhen.
c) Učinek bo velik.

2.3 Tehnični opis orodja

Aplikacija TIA je spletna aplikacija, izdelana na podlagi naprednega spletnega obrazca. Napredni spletni obrazec je obrazec, ki omogoča večstopenjski vnos podatkov, validacijo vnesenih podatkov in razvoj dodatnih funkcionalnosti znotraj samega obrazca. Za pripravo obrazca je bila uporabljena naslednja tehnologija:

_ PHP: programski jezik, ki se uporablja za razvoj dinamičnih spletnih strani in aplikacij.

_ Spletni strežnik Apache: programska oprema, ki omogoča prikazovanje spletnih strani in aplikacij na internetu.

_ Podatkovna baza MySQL: sistem za upravljanje zbirke podatkov, ki omogoča shranjevanje, upravljanje in dostop do podatkov v strukturirani obliki.

_ HTML in CSS: definirata obliko in prikaz spletnih strani oz. aplikacij.

_ Javascript: programski jezik, ki omogoča večjo interaktivnost spletnih strani in se izvaja v brskalniku pri uporabniku.

Aplikacija je tehnično sestavljena iz več delov:

a) jedro, ki je potrebno za delovanje, je osrednji del aplikacije. Zagotavlja osnovno delovanje in arhitekturo za nadaljnji razvoj aplikacije. Sestavljen je iz več funkcij in komponent, ki med drugim omogočajo pisanje in branje datotek, usmerjanje url naslovov, prikaz modulov, preveritev pristnosti uporabnika, upravljanje sej, ...
b) moduli, iz katerih je sestavljena aplikacija TIA:
    - modul Vprašalnik
        i. modul za avtomatsko shranjevanje
        ii. modul za kopiranje
        iii. modul za nadaljevanje izpolnjevanje obrazca
        iv. modul za izračun učinkov
    - modul za kreiranje PDF rezultatov
    - modul Vsebina, ki omogoča prikaz navadnega besedila, kot npr. “O projektu”

Dostop do aplikacije je na strežniku https://www.predogled.net/tia/. Zaščiten je z enotnim uporabniškim imenom in geslom, ki ni dosegljiv naključnim obiskovalcem. Prav tako je vključena varna povezava s strežnikom. Zaenkrat je bilo orodje zunanjim uporabnikom na voljo le v času testiranja, izvedenega 7. marca 2023.

Ob začetku izpolnjevanja se generira unikaten ključ, preko katerega lahko uporabnik kadarkoli dostopa do rezultatov posameznega vprašalnika oz. nadaljuje njegovo izpolnjevanje. V ta namen prejme elektronsko

obvestilo. Dodatno, aplikacija vsakih 10 sekund avtomatsko shrani vnešene podatke, tako da se lahko v primeru nenamernega zaprtja brskalnika vrnemo v zadnje stanje. Vprašanja, morebitni možni odgovori in ostali elementi so shranjeni v bazi, in jih je do neke mere mogoče urejati brez poseganja v kodo aplikacije. Ob vnosu elektronskega naslova, aplikacija uporabniku pošlje povezavo, preko katere lahko kadarkoli nadaljuje presojo, prav tako se pošlje obvestilo administratorju, da je nekdo začel z vnosom podatkov. Uporabnik ima možnost kopiranja obrazca, v kolikor je potrebno izvesti več presoj. Za vsako dodatno presojo dobi uporabnik novo povezavo.

Vnosi so shranjeni v bazi, prav tako se ob koncu generira PDF datoteka, ki se shranjuje na strežniku. Izpis je ena izmed ključnih funkcionalnosti orodja, saj ponudi rezultat, ki se ga lahko posreduje v procesu priprave politike/predpisa in tako ponudi dodatno vsebino odločevalcev o kakovosti njihovega predpisa.

Funkcionalnost orodja je predstavljena po posameznih vprašanjih v podpoglavju 2.4 Navodila za izpolnjevanje presoje učinkov na prostor. Osnovna funkcija orodja je pomoč ocenjevalcu, da pripravi presojo učinkov na prostor v dveh korakih: hitra preveritev in podrobnejša presoja. Orodje bi lahko opisali kot »digitaliziran wordov obrazec«, ki je sestavljen iz praznih polj, v katere se vpisuje tekst, ali iz preglednic, v katere se vpisuje rezultate. Orodje je sestavljeno iz štirih delov (zaporednih strani):
_ Uvodna stran s pojasnjevalnimi informacijami;
_ Obrazec za hitro preveritev z osnovnimi informacijami presojevalca;
_ Obrazec za podrobnejšo presojo in
_ Obrazec za pripravo povzetka.

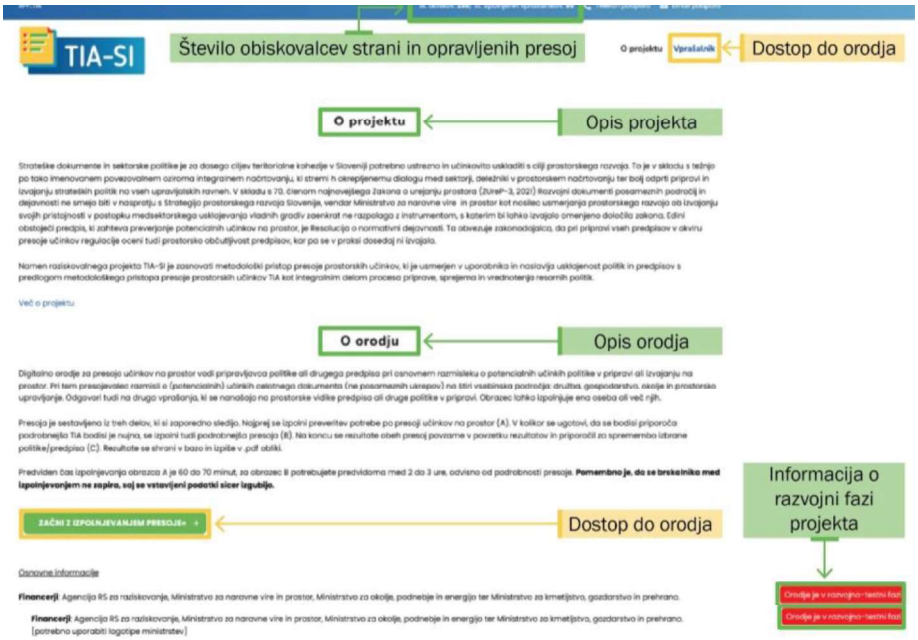
Nekatera vprašanja pogojujejo vsebino drugih vprašanj, kot npr. vprašanje 6 pogojuje izvedbo podrobnejše presoje. Prav tako so za vsa vprašanja, kjer je to možno, v orodju podani primeri odgovorov, ki lahko vodijo presojevalca pri izpolnjevanju. Dodatni primeri bodo vključeni v priročnik. Orodje pri nekaterih vprašanjih omogoča tudi avtomatsko izpisovanje rezultatov presoje. To velja za vprašanja 3, 4, 6 in 7, ki so potem tudi povzeta v »Povzetku presoje«.

2.4 Funkcionalnost orodja

Uvodna stran

Uporabnik pride najprej na uvodno stran, kjer ga pričakajo informacije o projektu, kratek opis orodja in njegovega namena ter informacije o financerjih ter razvijalcu. Uvodni strani je dodan tudi števec obiskov strani, števec izpolnjenih presoj in kontaktne informacije skrbnika strani. Jasno je označeno, da je orodje v razvojno-testni bazi. Z izborom tipke »**začni z izpolnjevanjem presoje**« se uporabniku odpre obrazec za hitro preveritev.

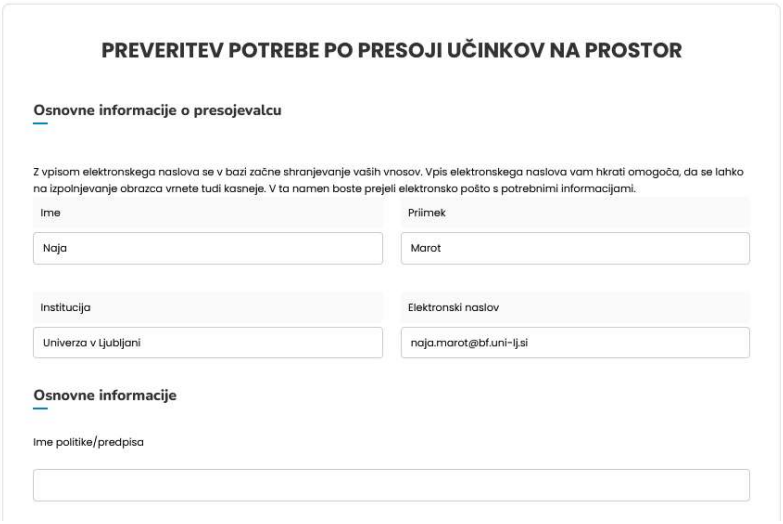
Slika 1: Izgled uvodne strani

Hitra preveritev

V hitri preveritvi ocenjevalec najprej izpolni **osnovne informacije** (ime, priimek, institucija, elektronski naslov). Elektronski naslov je potreben, saj omogoča kasnejše vračilo na že shranjeno vsebino v primeru, da presoje še niste izvedli do konca. Uporabnik prejme na svoj e-naslov obvestilo o možnosti nadaljnjega izpolnjevanja presoje (slika 3), skrbnik pa prejme obvestilo o začetku izpolnjevanja presoje (slika 4). Poleg lastnih informacij se vnese tudi ime politike/predpisa, ki se presoja.

Slika 2: Izgled pričetka presoje in celic za vpis osnovnih informacij

PREVERITEV POTREBE PO PRESOJI UČINKOV NA PROSTOR

Osnovne informacije o presojevalcu

Z vpisom elektronskega naslova se v bazi začne shranjevanje vaših vnosov. Vpis elektronskega naslova vam hkrati omogoča, da se lahko na izpolnjevanje obrazca vrnete tudi kasneje. V ta namen boste prejeli elektronsko pošto s potrebnimi informacijami.

Ime: Naja

Priimek: Marot

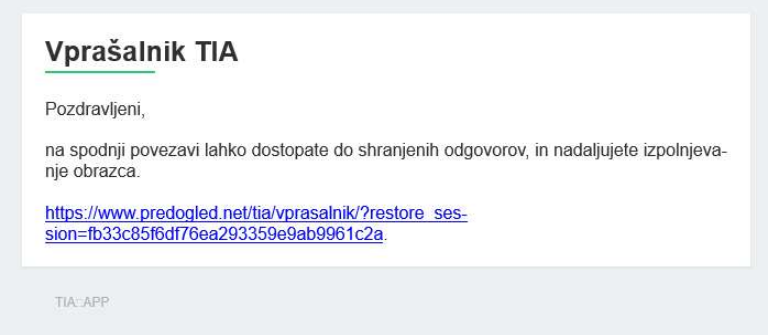
Institucija: Univerza v Ljubljani

Elektronski naslov: naja.marot@bf.uni-lj.si

Osnovne informacije

Ime politike/predpisa

Slika 3: Obvestilo s povezavo za nadaljevanje presoje

Vprašalnik TIA

Pozdravljeni,

na spodnji povezavi lahko dostopate do shranjenih odgovorov, in nadaljujete izpolnjevanje obrazca.

https://www.predogled.net/tia/vprasalnik/?restore_session=fb33c85f6df76ea293359e9ab9961c2a.

TIA::APP

Slika 4: Sporočilo o začetku izpolnjevanja presoje, ki ga prejme skrbnik

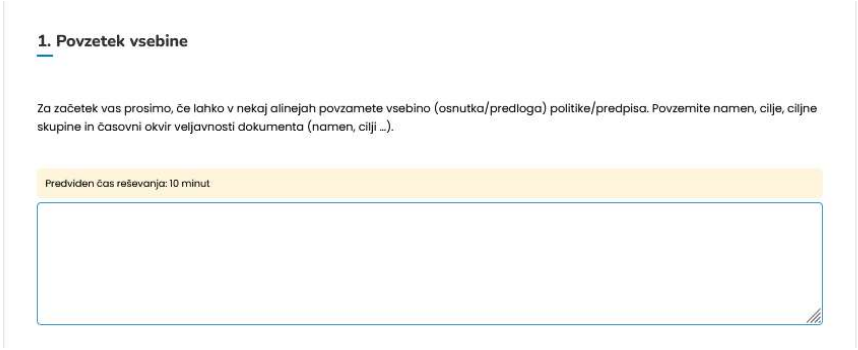
Vprašalnik TIA

Oseba (naja.marot@bf.uni-lj.si) je pravkar pričela z izpolnjevanjem vprašalnika.

TIA::APP

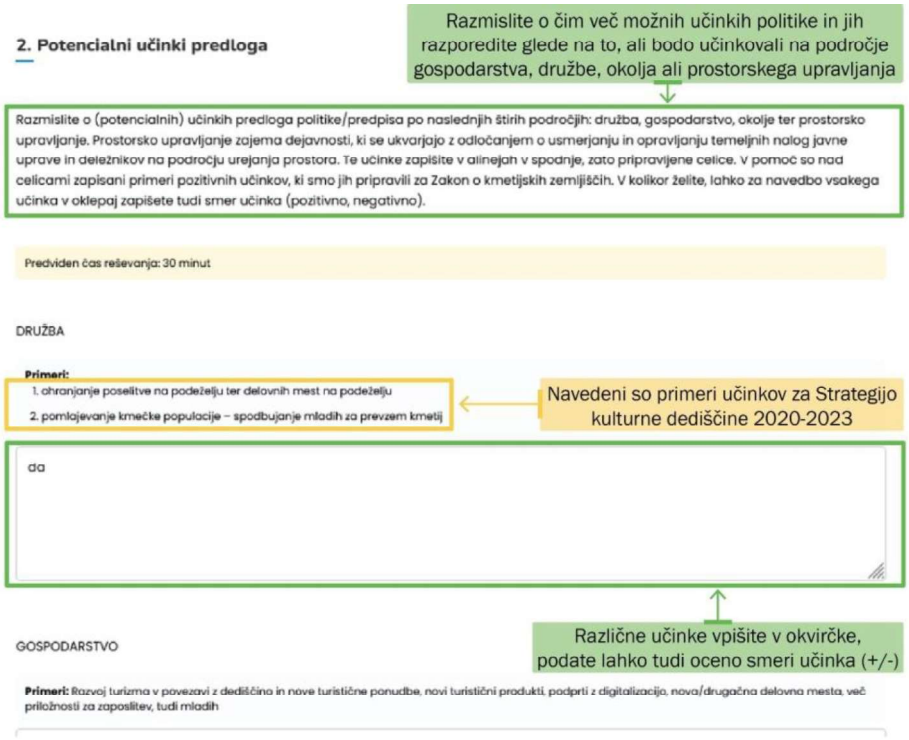
Nato sledi **vprašanje 1**, kjer vsak presojevalec napiše povzetek politike**.** Povzame cilje, ciljne skupine, časovni okvir veljavnosti politike in vsebino dokumenta. To opravi na tak način, da predstavi na kratko vsebino politike/predpisa, ki ga presoja in se s tem pripravi na presojo**.** Gre za obvezno vprašanje, saj poda povzetek vsebine tudi za vse druge potencialne bralce in uporabnike presoje.

Slika 5: Izgled vprašanja 1 – povzetek vsebine

Drugo vprašanje v orodju je ogrevalno vprašanje, namenjeno nalistanju čim večjega števila učinkov, ki bi ga posamezna politika/predpis lahko imel. Učinki se iščejo na področjih gospodarstva, družbe, okolja in prostorskega upravljanja. Gre za celovit pogled na učinke in ne le fokus na okolje in prostor. Za lažje izpolnjevanje smo navedli nekaj primerov učinkov, izbrali smo predpis zakon o kmetijskih zemljiščih. To vprašanje ocenjevalcu pomaga tudi pri izpolnitvi šestega vprašanja, pri katerem je treba izbrati podpodročja za podrobnejšo presojo, in pri podrobnejši presoji. Izpolnitev vprašanja ni obvezna.

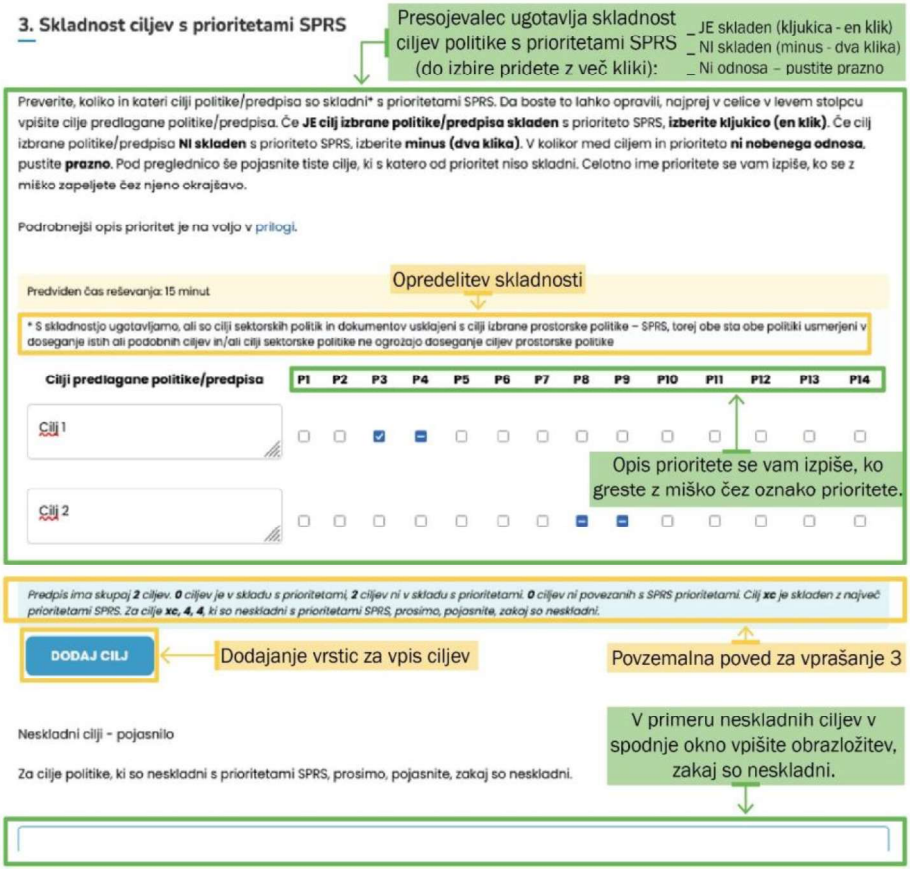
Slika 6: Vprašanje 2: potencialni učinki predloga

Tretje vprašanje je posvečeno ugotavljanju skladnosti sektorskih predpisov/politik s SPRS 2050. To vprašanje se nanaša na 70. člen ZUreP-3, ki zahteva, da sektorske politike/predpisi niso v nasprotju s SPRS 2050. Vprašanje je zastavljeno v matrični obliki in sicer tako, da v vrstice zapišemo cilje izbrane politike (za vsak cilj uporabnik doda vrstico), potem pa v stolpcih označimo, ali je cilje skladen/ni skladen ali ni v odnosu s prioriteto. Ime prioritete se pokaže ob preletu oznake prioritete, podrobnejši opis pa je priložen v .pdf dokumentu (glej prilogo 2). Na koncu vprašanja je še prazno polje, v katerega se vpiše obrazložitev v primeru, da je kakšen od ciljev ali več njih neskladnih s prioritetami. Izpolnitev vprašanja je obvezna. Na koncu tega vprašanja je tudi povzemalna poved, ki se glasi:

»Predpis ima skupaj **0** ciljev. **0** ciljev je v skladu s prioritetami, **0** ciljev ni v skladu s prioritetami. **0** ciljev ni povezanih s SPRS prioritetami. Cilj je … skladen z največ prioritetami SPRS.«

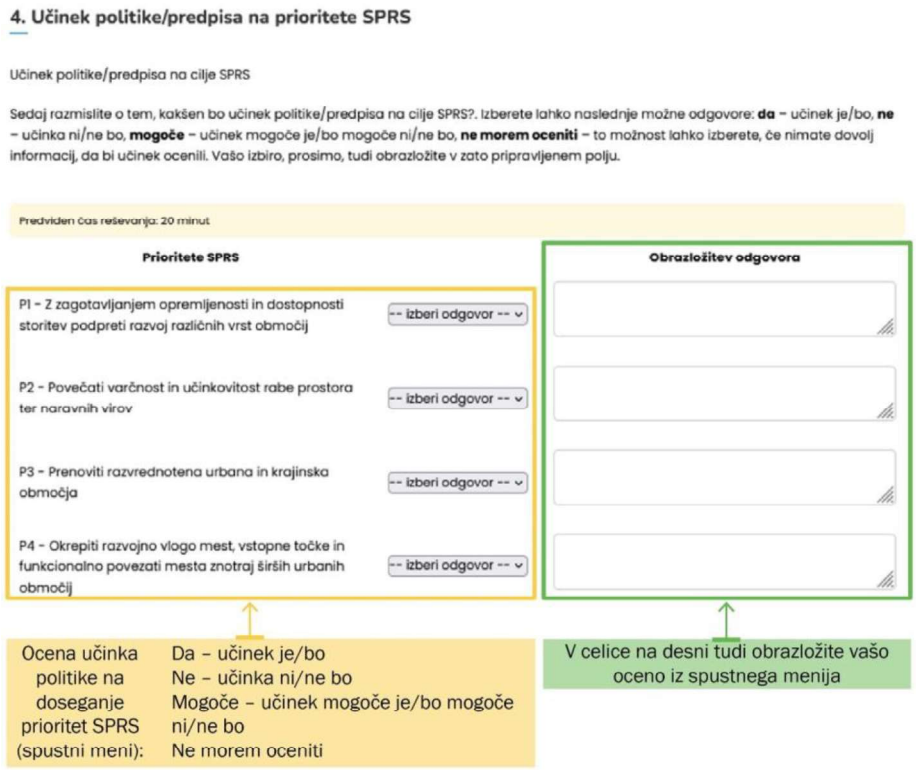
Slika 7: Vprašanje 3: skladnost ciljev s prioritetami SPRS

Četrto vprašanje je namenjeno ugotavljanju celotnega učinka politike/predpisa na doseganje prioritet SPRS 2050. Ugotavlja se samo, ali učinek bo ali ne bo oziroma ga ni možno oceniti. Posredovano oceno se tudi obrazloži. Izpolnitev vprašanja ni obvezna. Vprašanje se konča s povzemalno povedjo, ki se glasi:

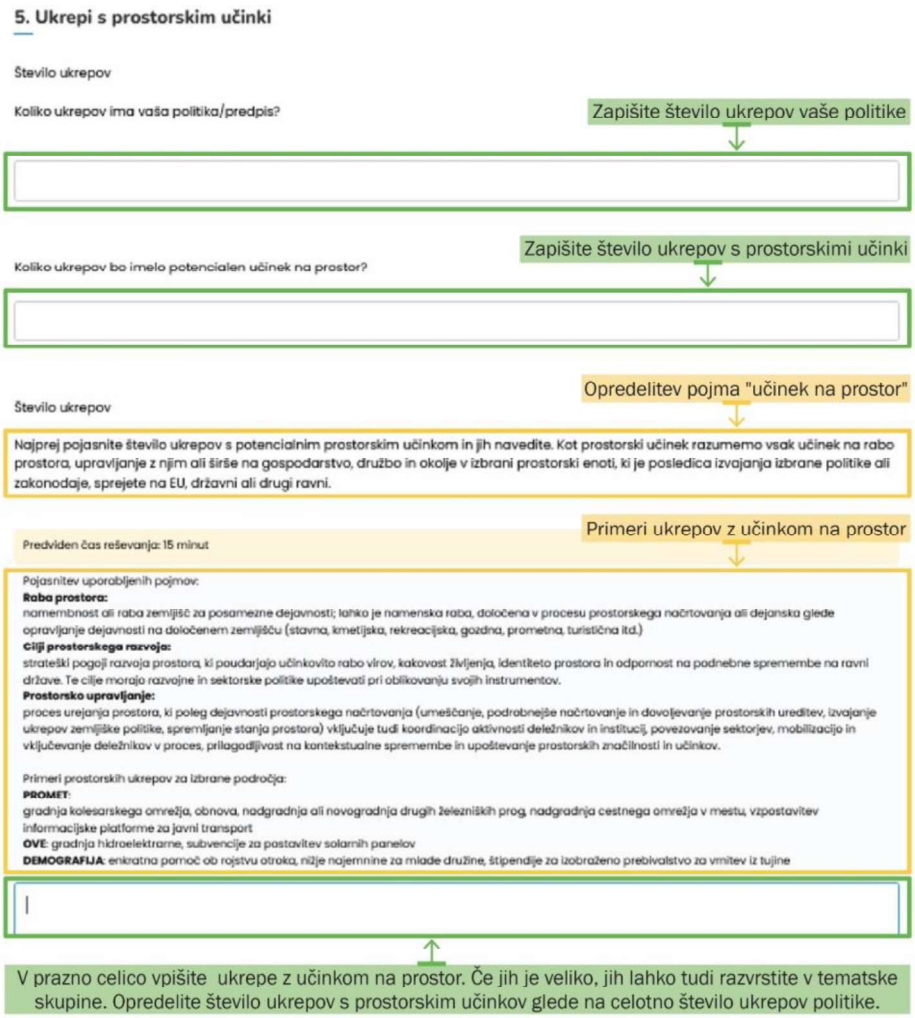
»Predpis bo imel učinek na **0** od 14 prioritet. To so . Na **0** od 14 prioritet bo imel predpis učinek mogoče, za **0** od 14 prioritet se tega ne da oceniti.«

Slika 8: Vprašanje 4 – učinek politike na doseganje prioritet SPRS 2050

Vprašanje pet je namenjeno identifikaciji ukrepov, ki imajo/bodo imeli prostorski učinek. Ocenjevalec najprej ugotovi in zapiše, koliko ukrepov ima politika/predpis. Nato zapiše, koliko od teh ukrepov bo imelo neposreden prostorski učinek. Sledi obrazložitev ukrepov, ki bodo imeli prostorski učinek. V pomoč izpolnjevanju tega vprašanja smo podali različne primere ukrepov s prostorskimi učinki. Izpolnitev vprašanja prav tako ni obvezna.

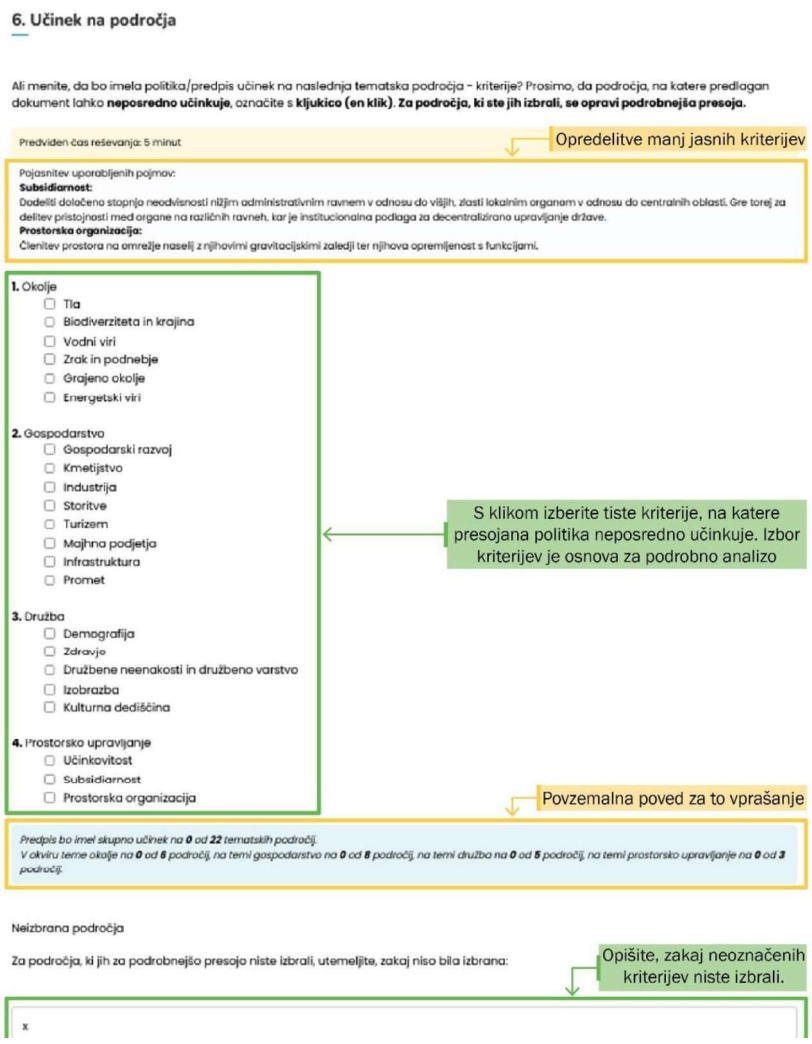
Slika 9: Vprašanje 5 – ukrepi politike z učinkov na prostor

Vprašanje šest je obvezno vprašanje, saj je namenjeno izboru kriterijev za podrobno presojo. Ocenjevalec izbere področja, za katera meni, da bo politika/predpis učinkoval nanje. Pri razumevanju področij si lahko pomaga z obrazložitvami, ki so podane pod vprašanjem za nekatere od področij. Vprašanje je potrebno obvezno izpolniti, sicer ocenjevalec izpolnjuje podrobnejšo presojo za vsa področja in podpodročja. Vprašanje se zaključi s povzemalno povedjo:

»Predpis bo imel skupno učinek na **0** od **22** tematskih področij. Na področju Okolje **0** od **6**, na področju Gospodarstvo **0** od **8**, na področju Družba **0** od **5**, na področju Prostorsko upravljanje **0** od **3**.«

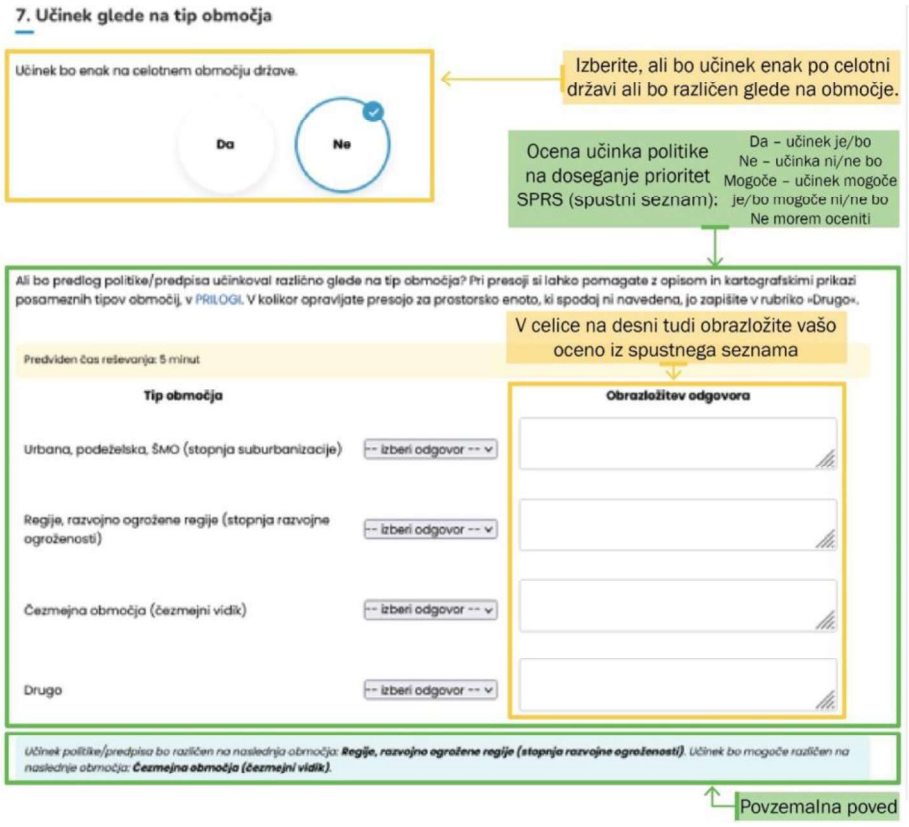
Slika 10: Vprašanje 6: učinek na področja – izbor kriterijev za podrobno presoj

Sedmo vprašanje je zadnje vprašanje hitre preveritve. Vprašanje je pomembno, saj z njim presodimo, ali bo učinek politike/predpisa različen glede na izbrano območje ali bo enak za celotno Slovenijo. Vprašanje je dvostopenjsko: najprej presodimo, ali bo učinek enak na območju celotne Slovenije (odgovor da/ne); če ne bo, se nam odpre več podvprašanj, ki se nanašajo na različne tipe območij, na katere je učinek lahko različen. Vprašanju je dodana priloga, v kateri so opisani in na kartah prikazani različni tipi območij (glej Prilogo 3). Vprašanje se konča s povzemalnim stavkom:

»Učinek politike/predpisa bo različen na naslednja območja: **Regije, razvojno ogrožene regije (stopnja razvojne ogroženosti).** Učinek bo mogoče različen na naslednje območja: **Čezmejna območja (čezmejni vidik).**«

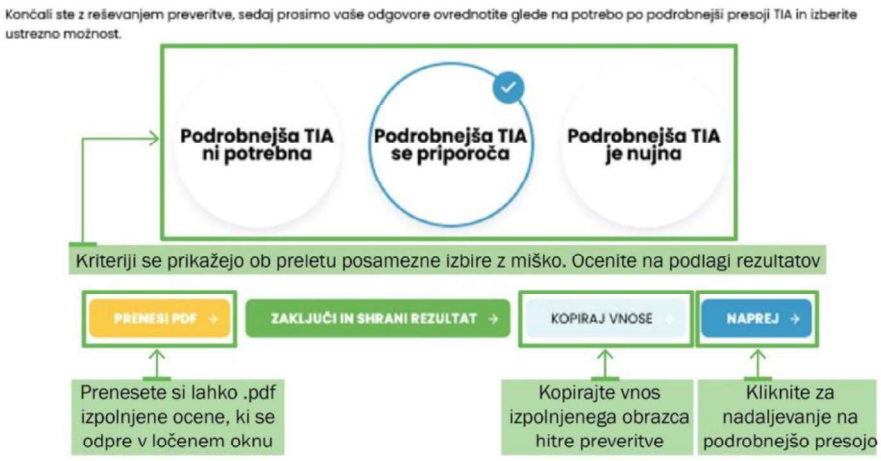
Slika 11: Vprašanje 7: učinek na območja

Hitra preveritev se zaključi z ugotovitvijo, ali je podrobnejša presoja potrebna ali ne. V ta namen se nam ob preletu možnih odgovorov odprejo opisi kriterijev, na podlagi katerih se odločimo za podrobnejšo presojo ali ne. Poleg tega imamo tudi možnost, da skopiramo izpolnjeni obrazec hitre preveritve v toliko kopijah, koliko podrobnejših presoj želimo izvesti. To se naredi na način, da se vpiše število kopij, ki jih želimo (to bo še dodano; sedaj je na voljo ikona »Kopiraj vnose«), aplikacija pa nam potem pošlje ustrezno število povezav. Prav tako si lahko prenesemo .pdf in izberemo možnost naprej.

Commented [BB1]: Kaj to pomeni, kdaj bo dodano?

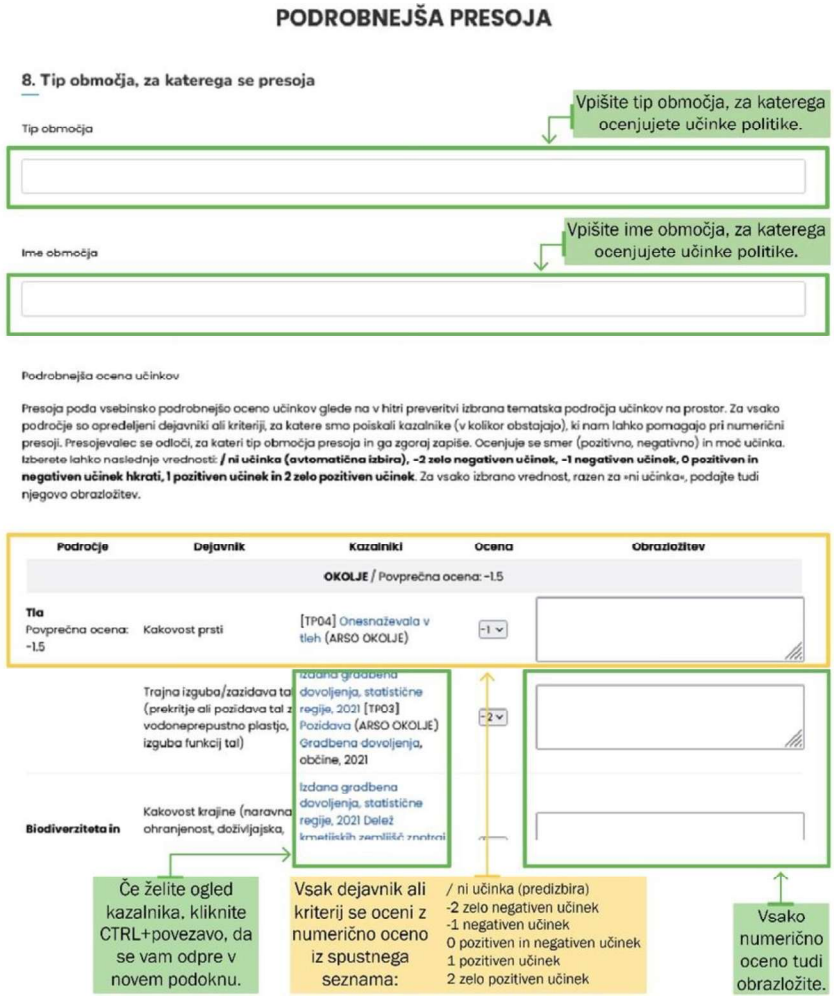
Slika 12: Zaključek hitre preveritve

Podrobnejša presoja

Podrobnejšo presojo sestavljata naprej dve polji, v katera se v enega vpiše tip območja, v drugega pa ime območja. Sledi matrika, ki se izpiše glede na izbrana podpodročja v vprašanju 6 iz hitre preveritve. Predvideno je, da se odpre toliko obrazcev, kolikor različnih tipov območij je izbranih oz. da si vsak sam odpre potrebno število obrazcev za podrobnejšo presojo. Za vsak izbran tip območja se vrednoti ločeno. Oceni se smer (pozitivno, negativno) in moč učinka (-2, -1, -1/1, 1, 2, 0 – ni učinka, ne morem oceniti) ter za vsako numerično oceno tudi zapiše obrazložitev. Orodje računa povprečje ocen za področje (ocena 0 se ne šteje v povprečje) in glavne štiri skupine učinkov.

Slika 13: Prikaz podrobnejše presoje

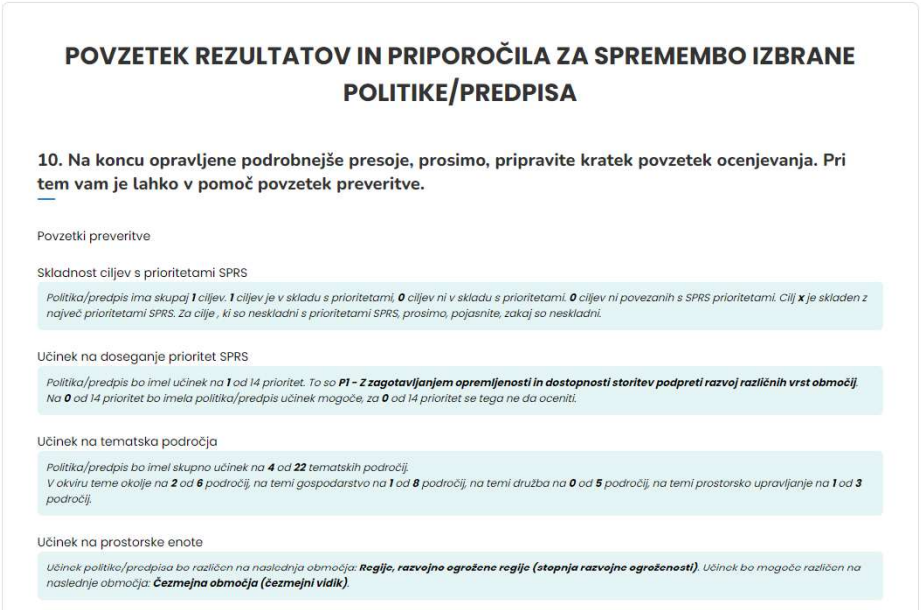
Povzetek

Po zaključeni podrobnejši presoji se odpre obrazec za povzetek. Najprej se izpišejo povzemalne povedi, ki povzamejo skladnost ciljev s prioritetami SPRS, učinek na doseganje prioritet SPRS, učinek na tematska področja in učinek na prostorske enote. Na tem obrazcu se odgovori na tri vprašanja, in sicer:

- Ali je politika/predpis skladna s prioritetami SPRS?
- Kakšen je/bo učinek vaše politike/predpisa v povprečju?
- Ali bo imela politika/predpis tudi negativne učinke? Za kriterije, za katere ste podali takšno oceno, zapišite, zakaj bo učinek negativen in kakšno prilagoditev predpisa/politike bi lahko predlagali?

Na koncu presojevalec opravi še oceno, v kolikšni meri bo politika/predpis prispeval k doseganju prioritet SPRS. Ocenjevalec najprej potrdi, da se rezultati shranijo v bazo, nato si lahko stoči .pdf rezultat. Zatem se presoja zaključi. Ker je orodje v razvojni fazi, se na koncu lahko poda tudi komentar na orodje.

Slika 14: Prikaz povzemalnega obrazca s povzemalnimi povedmi

POVZETEK REZULTATOV IN PRIPOROČILA ZA SPREMEMBO IZBRANE POLITIKE/PREDPISA

10. Na koncu opravljene podrobnejše presoje, prosimo, pripravite kratek povzetek ocenjevanja. Pri tem vam je lahko v pomoč povzetek preveritve.

Povzetki preveritve

Skladnost ciljev s prioritetami SPRS

*Politika/predpis ima skupaj **1** ciljev. **1** ciljev je v skladu s prioritetami. **0** ciljev ni v skladu s prioritetami. **0** ciljev ni povezanih s SPRS prioritetami. Cilj **x** je skladen z največ prioritetami SPRS. Za cilje , ki so neskladni s prioritetami SPRS, prosimo, pojasnite, zakaj so neskladni.*

Učinek na doseganje prioritet SPRS

*Politika/predpis bo imel učinek na **1** od 14 prioritet. To so **P1 - Z zagotavljanjem opremljenosti in dostopnosti storitev podpreti razvoj različnih vrst območij**. Na **0** od 14 prioritet bo imela politika/predpis učinek mogoče, za **0** od 14 prioritet se tega ne da oceniti.*

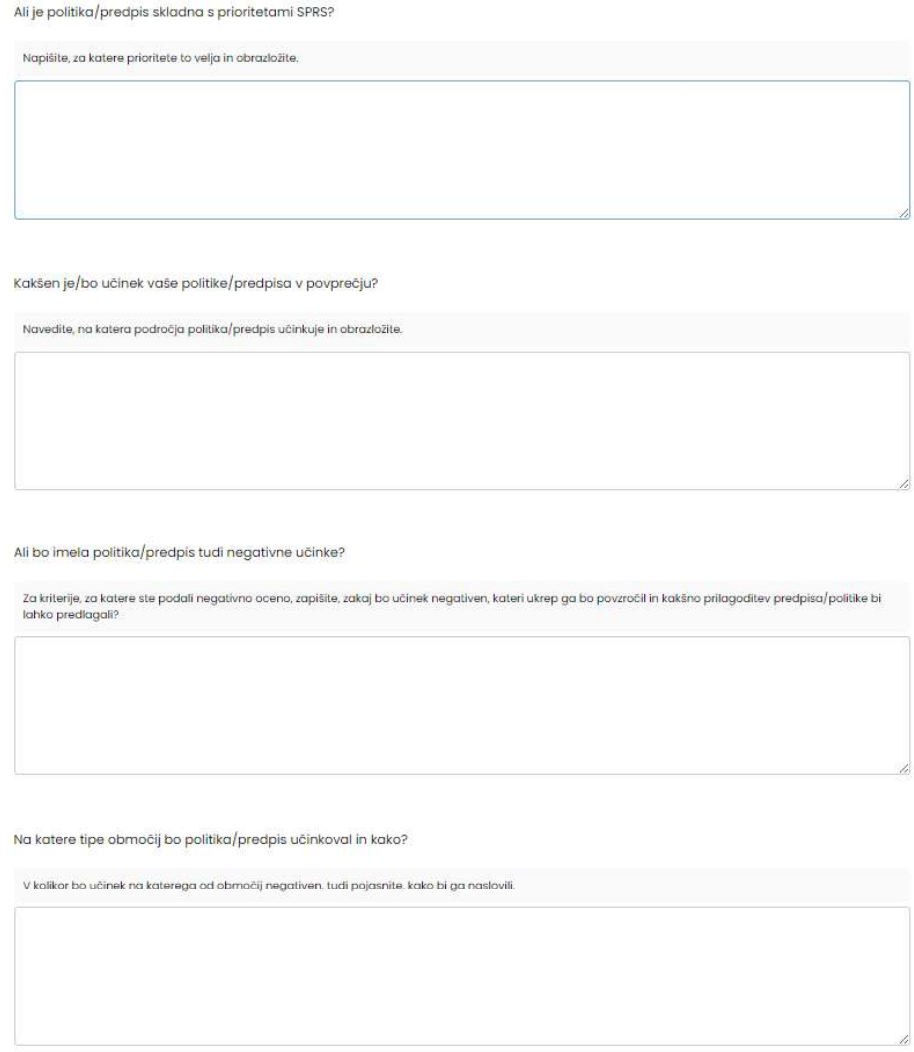
Učinek na tematska področja

*Politika/predpis bo imel skupno učinek na **4** od **22** tematskih področij.*
*V okviru teme okolje na **2** od **6** področij, na temi gospodarstvo na **1** od **8** področij, na temi družba na **0** od **5** področij, na temi prostorsko upravljanje na **1** od **3** področij.*

Učinek na prostorske enote

*Učinek politike/predpisa bo različen na naslednja območja: **Regije, razvojno ogrožene regije (stopnja razvojne ogroženosti)**. Učinek bo mogoče različen na naslednje območja: **Čezmejna območja (čezmejni vidik)**.*

Slika 15: Prikaz povzemalnega obrazca z vprašanji

Slika 16: Zaključek presoje – končna ocena učinka na prioritete

3 Priporočila za izvajanje četrtega odstavka 70. člena ZUreP-3

3.1 Procesna poročila

Izvedba ciljnega raziskovalnega projekta je prinesla kar nekaj priporočil, ki se nanašajo na postopek priprave politik in predpisov. V osnovi se 70. člen ZUreP-3 sicer nanaša le na razvojne dokumente, saj določa, da **»razvojni dokumenti po posameznih področjih in dejavnostih ne smejo biti v nasprotju s Strategijo«**, pri čemer ZUreP-3 definira **razvojni dokument** kot »*dokument razvojnega načrtovanja, ki je krovni usmerjevalni dokument, in drugi usmerjevalni dokumenti, kot so resolucija, sektorska strategije, programski dokument in drugi dokumenti, ki jih sprejme država ali občina* (46. točka 3. člena)". V postopku priprave orodja smo nabor dokument za presojo razširili in sicer na vse dokumente z označbo EVA (to so akti, ki jih sprejme Vlada ali Državni zbor, gre za zakone, uredbe, pravilnike). Poleg teh dokumentov pa se presoja izvaja tudi za druge razvojne dokumente na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, kot so regionalni razvojni programi, trajnostne urbane strategije, lokalni energetski koncepti, celostne prometne strategije idr. Izvedba presoje je izhodišče za medsektorski dialog, javno razpravo o vsebini politike/predpisa, hkrati pa tudi izhodišče za morebitna priporočila za izboljšavo politike. Glede izvedbe presoje učinkov na prostor navajamo tako naslednja priporočila:

- Presoja učinkov na prostor se izvaja za vse dokumente z oznako EVA (nacionalna raven; predpisi, ki jih sprejmeta Vlada ali državni zbor – zakoni, uredbe, pravilniki). [uporaba najprej v razvojno-testni obliki; v primeru integracije pristopa v modularno orodje za pripravo elektronskih dokumentov je njena izvedba obvezna; glede na določilo ZUreP-3 je uporaba obvezna tudi za druge razvojne dokumente na nacionalni brez oznake EVA]

- Na regionalni in lokalni ravni se presoja izvaja za razvojne dokumente, npr. regionalne razvojne programe, trajnostne urbane strategije in druge strateške dokumente. [uporaba najprej v razvojno-testni obliki, nato preko e-Prostora; za razvojne dokumente, za katere nacionalna raven podaja soglasje, je izdelava presoje obvezna, za druge je neobvezna.]

- Presojo je potrebno izvesti čimprej, najbolje v fazi priprave osnutka politike/predpisa in jo na javni razgrnitvi, ki je del uradnega postopka priprave politik, tudi javno predstaviti. Tako ima javnost tudi možnost vpogleda v vsebino presoje in podajanja komentarja nanjo.

- Presojo izvajajo pripravljavci politik/predpisov, torej predstavniki sektorjev na nacionalni ravni, regionalnih razvojnih agencij in občin (npr. uslužbenci oddelkov za prostor); skrbnik orodja jih lahko pri tem usmerja.

Skrbništvo orodja po zaključku projekta (30. 9. 2023) prevzame Ministrstvo za naravne vire in prostor. Glavna naloga ministrstva je, da zagotovi pripravo projekta za izvedbo (PZI-ja), ki je podlaga za integracijo orodja v vladni oblak v okviru e-Prostora. Nadalje, se skrbni poveže s Službo Vlade RS za zakonodajo pri pripravi MOPED-a in poskrbi za delno integracijo orodja vanj v okviru modula "presoje posledic na dokumente razvojnega načrtovanja". Predlagamo, da se v podmodul, namenjen SPRS 2050, vključijo naslednja vprašanja iz hitre preveritve: 2. Potencialni učinki predloga na prostorsko upravljanje, 3. Skladnost ciljev s prioritetami SPRS, 4. Učinek politike/predpisa na prioritete SPRS, 5. Ukrepi s prostorskim učinki in 6. Učinek glede na različne tipe območij. Cilj delne integracije je, da se za vsak dokument z oznako EVA, poskrbi za preveritev skladnosti ciljev izbrane politike/predpisov s prioritetami SPRS 2050 in preveri prostorsko občutljivost teh predpisov, kar hkrati predstavlja neposredno izvajanje 4. odstavka 70. člena ZUreP-3. V vmesnem času bo orodja na voljo na zunanjem strežniku razvijalca kot orodje v razvojno-testni fazi (gostovanje je zagotovljeno za 5 let).

Poleg priprave PZI-ja in integracije v MOPED so naloge Ministrstva za naravne vire in prostor kot skrbnika orodja naslednje:

- Osnovna naloga skrbnika je, da zagotavlja informacije glede dostopa do orodja, nudi pomoč pri izpolnjevanju presoje (npr. informacije o priročnikih o presoji učinkov na prostor, izvedenih presojah), skrbi za nadzor nad uporabo orodja (število izvedenih presoj, podani komentarji na orodje) in spremlja kakovost izvedenih presoj.

- Na področju presoj redno sodeluje z Ministrstvom za javno upravo, sektorjem za presoje, Službo Vlade RS za zakonodajo idr. In se po potrebi vključuje v aktivnosti, vezane na izvedbo presoj (prenova metodologije za presojo posledic predpisov, izvajanje Resolucije o normativni dejavnosti).

- Skrbnik orodja mora skrbeti za morebitne revizije orodja v primeru spremembe vsebine SPRS, npr. spremembe prioritet ali tipa območij; predlagamo pregled vsaj enkrat na leto. V sklopu tega pregleda se tudi zbere in ovrednoti komentarje, ki so prispeli preko uporabe orodja v razvojno-testni fazi, in predlaga morebitne dopolnitve orodja. Prav tako mora skrbnik orodja na letni ravni vsaj enkrat preveriti, ali so izbrani kazalniki iz drugih podatkovnih baz, npr. iz Si-Stat še na voljo. Če niso, jih je potrebno nadomestiti z novimi.

- MNVP redno nadgrajuje spletno stran, posvečeno presoji učinkov na prostor, in nanjo dodaja uporabno gradivo in zlasti dobre, že izvedene presoje, ki služijo kot referenčni primer. Izvedene presoje se zberejo v bazi dobrih presoj učinkov na prostor.

- MNVP naj nudi redna izobraževanja o presoji učinkov na prostor za uradnike vseh administrativnih ravni vsaj enkrat na leto. Izobraževanje naj vključuje uvodni teoretični del, predstavitev orodja, preizkus delovanja orodja, tudi morebitne novosti glede SPRS 2050 in e-Prostora. Predstavitev orodja vsebuje pregled vprašanj, pomen vsakega vprašanja in osnovno funkcionalnost orodja. Izobraževanje predvidoma traja 6 ur z odmori. Udeleženci na koncu prejmejo potrdilo o udeležbi na seminarju, ki ga izda MNVP.

Nadzor nad kakovostjo presoj in vlogo v uradnih postopkih priprave politik/predpisov naj prevzame Komisija vlade za prostorski razvoj. Po ZUreP-3 so naloge komisije, da »*na medsektorski ravni zagotavlja usklajenost in upoštevanje ciljev urejanja prostora in strategije prostorskega razvoja Slovenije ter da pri pripravi predpisov in razvojnih dokumentov države, ki obravnavajo oziroma vplivajo na prostorski razvoj, izda mnenje*«. To mnenje naj vključuje in upošteva tudi vsebino izvedene presoje učinkov na prostor za posamezen dokument. Komisija naj ima tudi možnost zavrnitve presoje v primeru, da oceni, da je narejena slabo (površna ocena učinkov, neustrezno ocenjena smer in moč učinkov, manjkajoče obrazložitev itd.). Presoje so komisiji lahko v pomoč tudi pri izvajanju posvetovalnih nalog v procesu priprave predpisov ali politik. Priporočilo, ki se nanaša na Komisijo Vlade za prostorski razvoj, je torej:

- Komisija za prostorski razvoj izvaja nadzor nad kakovostjo pripravljenih presoj in jih uporablja pri pripravi mnenj glede predpisov/politik, ki se nanašajo na prostorski razvoj. [Komisija lahko zahteva tudi ponovitev in dopolnitev že izvedene presoje, v kolikor oceni, da je ta slabe kakovosti.]

3.2 Vsebinska priporočila

Večkratna posvetovanja z deležniki so omogočila dodelavo vsebine presoje učinkov na prostor, ki je hkrati orodje za ugotavljanje skladnosti in tudi identifikacijo učinkov. Trenutno ima orodje en sam referenčni okvir in sicer so to prioritete SPRS 2050. Presoja vsebinsko spada med osnovnejše presoje, saj izbrano politiko ali predpis presoja kot celoto. Izjema je vprašanje, ki se nanaša na identifikacijo prostorskih ukrepov oziroma ukrepov z neposrednim učinkom na prostor, s čimer opisno omejimo vsebino politike/predpisa, ki ga presojamo s podrobnejšo presojo. Podrobnejše presojanje posameznih ukrepov ni predvideno. Presoja je hkrati tudi celovita presoja, saj upošteva najširše vidike in razumevanje prostora, vključujoč gospodarstvo, družbo, okolje in prostorsko upravljanje. Glede vsebine pristopa k presoji priporočamo naslednje:

- Matrika v vprašanju 3 se prilagodi tako, da so tudi stolpci dinamični, torej je možen vpis vanje. Presojevalcu se ponudita dve opciji: 1) preverjanje skladnosti s prioritetami SPRS 2050 (preglednica, kot je sedaj) in 2) vpis prioritet ali ciljev poljubnega dokumenta, ki usmerja prostorski razvoj. Druga opcija omogoča, da se izbrana politika/predpis preverjata s poljubnim referenčnim okvirom in ne le s sedaj opredeljenim.
- V nadaljnjih nadgradnjah orodja je potrebno opraviti revizijo kazalnikov, upoštevajoč prenovo sistema za spremljanje stanja v prostor, ki naj bi ponudila tudi možnost izbora obdobja prikaza podatkov (prikaz trendov) in izbor prostorskih enot. Prav tako je letno potrebno preveriti, ali so vsi vključeni kazalniki še na voljo in jih, v kolikor niso, po potrebi zamenjati ali izbrisati.

Edino vsebinsko nerešeno vprašanje so kazalniki v podrobnejši presoji. Trenutni prostorsko-informacijski sistem na Direktoratu za graditev in prostor ne vključuje večjega števila kazalnikov in je hkrati tudi precej tog glede možnega izbora obdobja prikaza podatkov in trendov ter izbora prostorskih enot. Zlasti problematično je področje prostorskega upravljanja, kjer ministrstvo še nima vzpostavljenega stalnega nadzora upravljavske kapacitete regionalne in lokalne ravni, zato tudi ni mogoče spremljati napredka. Nove kazalnike se lahko pripravi in vključi na več načinov, npr.

- MNVP vzpostavi spremljanje stanja na področju prostorskega upravljanja, torej kazalnike, s katerimi pridobimo informacije o finančnih in človeških kapacitetah, ki jih imajo različne institucije, vpete v prostorsko upravljanje (občine, RRA-ji), na voljo. V ta namen je potrebno pripraviti vprašalnik, ki ga te institucije izpolnjujejo na letni ravni, MNVP pa na letni ravni analizira in objavi te podatke.
- Po potrebi se lahko predlaga tudi Statističnemu uradu RS, da v svoj letni program vključi kak nov kazalnik, ki lahko pripomore h kakovostnejši in podrobnejši presoji učinkov na prostor.

Literatura in viri

Metodologija za presojo posledic predpisov na različna družbena področja (2023). Gradivo za obravnavo na Vladi Republike Slovenije. Medresorska delovna skupina za izvedbo projekta »e-Predpisi« – priprava metodoloških in aplikativnih rešitev za opravljanje predhodnih presoj posledic predlogov predpisov in evalvacij zakonov. Dostopno na: https://www.iusinfo.si/Priloge/PRIPVLA/PRIPV101S01000M2N2023N13.pdf (22. 9. 2023)

Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50) (2023). Uradni list RS, št.07/2023.

SPRS 2050 (2021). S*trategija prostorskega razvoja Slovenije 2050: Osnutek dokumenta v javni razpravi*. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, 85 str. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/SPRS-2050_gradivo-za-javno-razpravo.pdf (22. 3.2022)

Teritorialna agenda 2030 – prihodnost za vse kraje (2020). Territorial Agenda 2030. (2020). *Territorial Agenda 2030: A Future for All Places.* Neformalno srečanje ministrov, prisotnih za prostorsko načrtovanje, prostorski razvoj in/ali teritorialno kohezijo. 1. december 2020, Nemčija. Dostopno na: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_21jul2021_sl.pdf (22. marec 2022)

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3). Uradni list RS, št. 199/21. Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8249 (2. 9. 2023)

Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (ZUNPEOVE). Uradni list RS, št. 78/23. Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8764 (27. 8. 2023)

Priloge

Priloga 1: Podrobnejši opis prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050

Priloga povzema naloge ali aktivnosti, katerih izvedbo je potrebno spodbuditi in podpreti za dosego zapisanih štirinajstih prioritet. Prioritete 1 do 3 se nanašajo na cilj 1 – vzpostaviti ustrezne razmere za prehod v podnebno nevtralno družbo, prioriteti 4 in 5 na cilj 2 – doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest, prioritete 6 do 8 na cilj 3 – zagotoviti kakovost življenja na urbanih in podeželskih območjih, prioritete 9 do 11 na cilj 4 – okrepiti prostorsko identiteto in prioritete 12 do 14 na cilj 5 izboljšati odpornost in prilagodljivost prostora na spremembe.

P1: Z zagotavljanjem opremljenosti in dostopnosti storitev podpreti razvoj različnih vrst območij
Na urbanih, gorskih, obmejnih in obalnih območjih se z enakomerno in preudarno razporeditvijo središč v policentričnem urbanem sistemu ter z njihovo učinkovito in okoljsko sprejemljivo povezanostjo zagotavlja primeren dostop prebivalcev in gospodarstva v gravitacijskih območjih do storitev s področja zdravstva, izobraževanja, sociale, uprave, kulture ter osnovne oskrbe.

P2: Povečati varčnost in učinkovitost rabe prostora ter naravnih virov
Na različnih območjih se prostorsko pravično omogoča enakomernejša raba in dostopnost materialnih in nematerialnih virov, družbene gospodarske in negospodarske infrastrukture in storitev. Z racionalno organizacijo dejavnosti se zmanjšujejo potrebe po dnevni mobilnosti in skrajšujejo transportne poti ter s tem prispeva k blaženju podnebnih sprememb. Z varčno in učinkovito rabo obnovljivih ali neobnovljivih naravnih virov se zmanjšuje pritisk nanje in omogoča njihovo dolgoročno ohranjanje.

P3: Prenoviti razvrednotena urbana in krajinska območja
Cilj prenove neizkoriščenih naselij in degradiranih območij je doseči ničelno neto letno rast pozidanih zemljišč po letu 2050. Integralni in interdisciplinarni pristopi obravnavajo izzive prostorskega, okoljskega, gospodarskega in družbenega razvoja v urbanih območjih in razvojnih regijah. Skladen regionalni razvoj na podlagi trajnostne rabe prostorskih potencialov in virov podpira gospodarstvo, kulturo, družbo, zaposlovanje, odpornost na podnebne spremembe ter omogoča prilagajanje nanje, zmanjšuje ranljivost prostora in povečuje varnost naselij ter krepi nacionalno in regionalno prostorsko identiteto.

P4: Okrepiti razvojno vlogo mest, vstopnih točk in funkcionalno povezati mesta znotraj širših mestnih območij
Mesta na stičišču alpske, donavske in jadransko-jonske makroregije so vključena v evropske prometne koridorje. Ta mesta delujejo kot prometna vozlišča in jih je treba razvijati kot ključne vstopne točke za krepitev njihovih primerjalnih prednosti za nacionalni razvoj. Te vstopne točke se povezujejo z večjimi evropskimi mesti in metropolitanskimi območji, mestna območja pa imajo enako vlogo pri prostorskem razvoju na čezmejni ravni. Krepi se tudi vloga urbanih območij v obmejnem prostoru, zlasti s kakovostnimi in raznolikimi funkcijami ter infrastrukturo. Mesta in urbana naselja bodo z medsebojnim povezovanjem krepila svojo vlogo v širših mestnih območjih ter se bodo osredotočila na posebna področja na podlagi svojih primerjalnih prednosti, kot so lokacija, infrastruktura, zagotavljanje storitev, upravljanje, razpoložljivost delovne sile, kakovost bivalnega okolja, kulturna dediščina in bližina podeželskega zaledja.

P5: Izboljšati privlačnost mest za specifične dejavnosti

Usklajeno načrtovan urbani razvoj širših mestnih območij, ki se osredotoča na stanovanja, kakovost bivanja, gospodarske dejavnosti, trajnostno mobilnost, pitno vodo, energijo in zelene sisteme. S povezovanjem in podpiranjem manjših urbanih naselij lahko mesta dosežejo primerljivo infrastrukturo, zagotavljanje storitev, obseg trga dela in stanovanj ter pritegnejo mednarodna podjetja.

P6: Povečati privlačnost in kakovost bivanja v slovenskih mestih
Celostne prenove, kakovostne urbanistične in arhitekturne rešitve, vključno s kakovostno grajeno, arhitekturno in kulturno dediščino ter kakovostno oblikovane in vzdrževane javne grajene in zelene površine v povezavi z zelenimi sistemi, bodo povečale privlačnost mest in naselij. Podeželska naselja bodo vključevala potrebe po stanovanjih, skupnostne objekte, infrastrukturo IKT in gospodarske dejavnosti za krepitev lokalnega zaposlovanja. Ohranjanje tradicije in kulturne dediščine bo povečalo privlačnost podeželskih območij kot destinacij za turistične in športne programe.
Mesta se bodo preoblikovala v prostore interakcije, inovacij, kulture in skupnosti, v katerih se bodo prepletali prostori za življenje, delo in prosti čas. Pametna mesta se bodo osredotočala na dostopnost stanovanj, učinkovite skupnostne objekte in krožno upravljanje virov.

P7: Spodbuditi celovito prenovo vseh naselij v državi
Uvajanje rešitev krožnega gospodarjenja ter vpetost v celovito prenovo in trajnostno gradnjo, tako na ravni stavb kot na ravni mestnih predelov in sosesk. Povečala se bo kompaktnost naselij, zelene površine in raščena tla pa bodo blažile vplive podnebnih sprememb. Prednost se bo namenila vzpostavitvi mirnih con v naseljih in zmanjševanju nočne razsvetljave javnih površin in stanovanjskih stavb. Spodbujala se bo trajnostna mobilnost za udobno, učinkovito, zdravo in okolju prijazno dostopnost v mestih in naseljih.

P8: Izboljšati odpornost naselij na podnebne spremembe
Ohranjanje zelenih površin in raščenih tal kot pomembnih blažilcev vplivov podnebnih sprememb, zlasti za zmanjševanje učinkov toplotnih otokov, uravnavanje odtoka padavinske vode, blaženje vplivov hrupa in za preskrbo s svežim zrakom.. Varnost naselij pred poplavami bomo zagotovili z umikanjem poselitve s poplavnih območij, ohranjanjem ali vzpostavljanjem večfunkcionalnih razlivnih območij v okviru regionalnih in lokalnih zelenih sistemov ter z ukrepi za zmanjševanje poplavne ogroženosti, kjer je to racionalno.

P9: Uvrstiti merilo prostorske identitete v vse javne politike in na vse ravni upravljanja prostora
Biotska raznovrstnost, ohranjanje okolja, kulturna dediščina, topografija in arhitekturni elementi vplivajo na prostorsko identiteto Slovenije, zlasti visok delež naravno ohranjenih območij, izjemne naravne in kulturne dediščine ter raznolikost kulturnih krajin. Najvrednejši deli prostora se varujejo po predpisih ohranjanja narave in kulturne dediščine, vendar je za prostorsko identiteto pomembno tudi upravljanje prostora in njegovih elementov zunaj območij varstvenih režimov v vseh javnih politikah na vseh ravneh upravljanja s prostorom.

P10: Vzpostaviti in začeti izvajati integralne instrumente za krepitev prostorske identitete
Krepitev prostorske identitete zunaj območij varstva ter vključevanje prvin in območij prepoznavnosti v prostorske akte na vseh ravneh. Prostorsko identiteto bomo kot potencial za razvoj in ustvarjalnost vključili v javne politike, njihove dokumente, programe in načrte.

P11: Ozavestiti deležnike in povečati njihovo vključenost v krepitev prostorske identitete
Krepitev odnosa do prostora kot vrednote z izobraževanjem o prostorski identiteti. Na vseh ravneh urejanja prostora in upravljanja si bomo prizadevali, da se bo upoštevala, ohranjala in krepila prepoznavnost naravnih, grajenih in krajinskih struktur, ki zaradi posebnih

naravnogeografskih, kulturnozgodovinskih, družbenih, gospodarskih in drugih pogojev razvoja določa prostorsko identiteto.

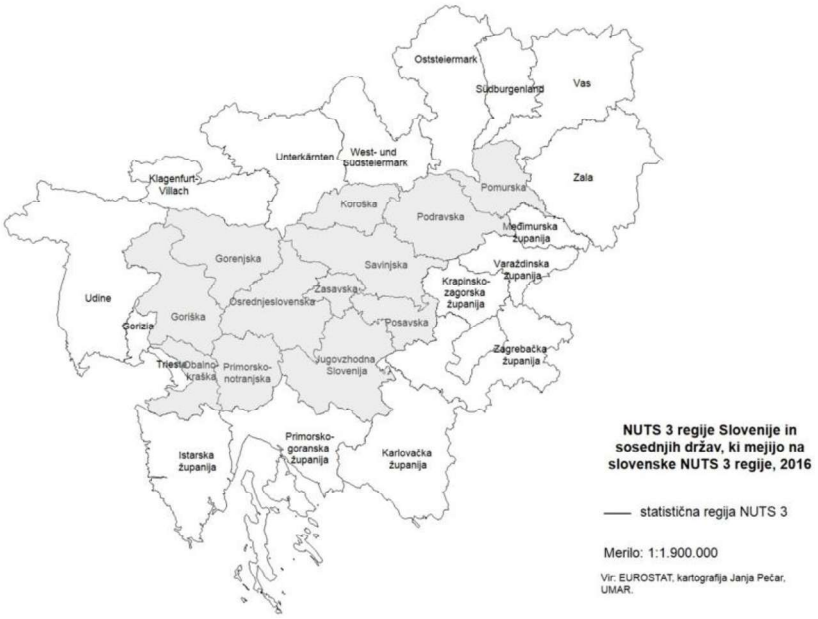
P12: Izboljšati odpornost prostora
Krepitev večfunkcionalnega pristopa, zlasti na območjih in področjih, kjer je možno s povezovanjem med sektorskimi politikami doseči sinergije v prostoru. Okrepljena skrb za zmanjševanje ranljivosti prostora ter k večji odpornosti prostora na podnebne spremembe in druge krize ter omili škodljive posledice naravnih nesreč. Pri prostorskih ureditvah, ki spreminjajo prostorska razmerja in s tem vplivajo na večfunkcionalnost prostora, bomo okrepili skrb za njihovo umestitev in ohranjanje ekološke povezljivosti.

P13: Okrepiti zmožnosti zaznavanja izzivov in njihovih učinkov na prostor
Podpora temeljnih, aplikativnih, ciljnih ter interdisciplinarnih raziskav ter usposabljanje prostorskih načrtovalcev na vseh področjih, kjer so zaradi ugotovljenih trendov in izzivov ter zastavljenih ciljev potrebna nova znanja in veščine. Analitično vrednotenje in pravočasno ukrepanje na podlagi sistema spremljanja stanja prostorskega razvoja.

P14: Okrepiti strokovno usposobljenost in ozavestiti deležnike o pomenu prostora ter vlogi urejanja prostora
Okrepili bomo vlogo prostorskega načrtovanja s povezovanjem s področnimi politikami na vseh teritorialnih ravneh. Podpora upravljanju prostora, ki bo učinkoviteje uveljavljalo odločanje o prostorskem razvoju na podlagi prostorskih dejstev in analiz in utrditev povezovalne vloge prostorske politike na vseh ravneh odločanja. Pri prostorskih ureditvah, ki spreminjajo prostorska razmerja in s tem vplivajo na večfunkcionalnost prostora, bomo okrepili skrb za njihovo umestitev in ohranjanje ekološke povezljivosti. S podporo razvoju aktivnega državljanstva tudi v odnosu do prostora bomo izboljšali izvajanje politike prostorskega razvoja.

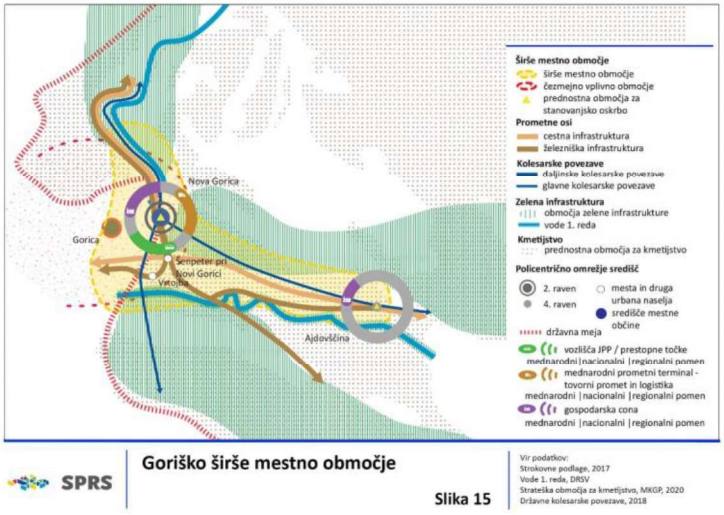
Priloga 2: Opis in prikaz tipov območij

Čezmejno urbano območje je funkcionalno povezano gravitacijsko območje dveh ali več mest na ozemlju Republike Slovenije in mest v sosednjih državah (Predlog ReSPRS2050, april 2023, dostopen na povezavi: Izbran zakon / akt (dz-rs.si).

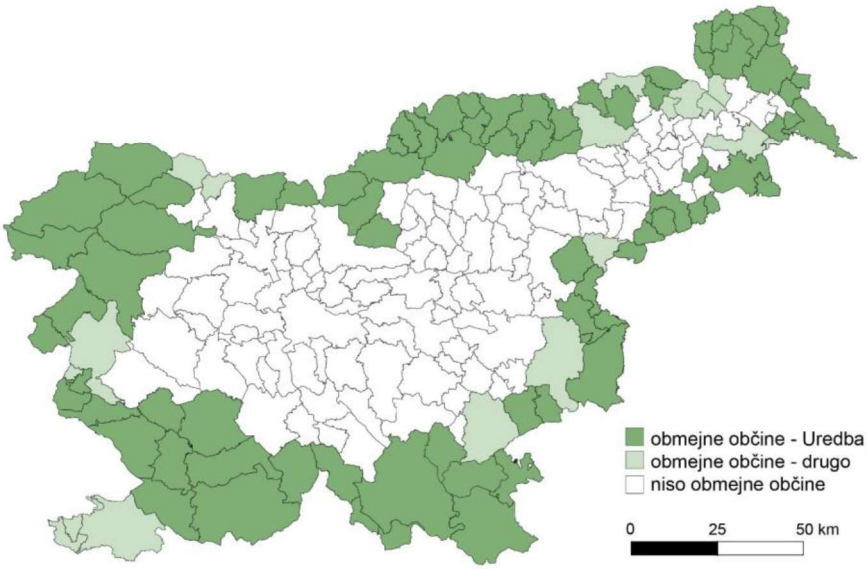

Slika 1: NUTS 3 regije Slovenije in sosednih držav, ki mejijo na slovenske NUTS 3 regije, 2016 (vir: EUROSTAT, UMAR, 2020)

Problemsko obmejno območje sestavljajo občine, ki so določene glede na razmerje med številom delovno aktivnega prebivalstva, številom delovnih mest, povprečno gostoto poselitve in deležem Natura 2000 območja**.** Opredelitev tega tipa območja izhaja iz Zakona o skladnem regionalnem razvoju in se glasi: »*Obmejna problemska območja obsegajo obmejne občine in občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine. Obmejne občine po tem zakonu so občine, v katerih več kakor 50 odstotkov prebivalcev živi v 10-kilometrskem obmejnem pasu in ki imajo primanjkljaj delovnih mest ter podpovprečno gostoto poselitve. Pri občinah, ki neposredno mejijo na obmejne občine, se kot merilo za vključitev v obmejna problemska območja upošteva več kot 45 minutna povprečna dostopnost do najbližjega priključka avtoceste ali hitre ceste ali visok delež površine vključene v območje Nature 2000. Med obmejna problemska območja se uvrščajo tudi občine, ki imajo koeficient razvitosti občin po zakonu, ki ureja financiranje občin, manjši od 0,90, če mejijo na obmejne občine ali občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine. Vlada z uredbo natančneje določi merila za določitev obmejnih problemskih območij in seznam občin, ki izpolnjujejo ta merila*" (člen 24, ZSRR). Natančnejša merila za določitev so na voljo v uredbi. (PISRS)

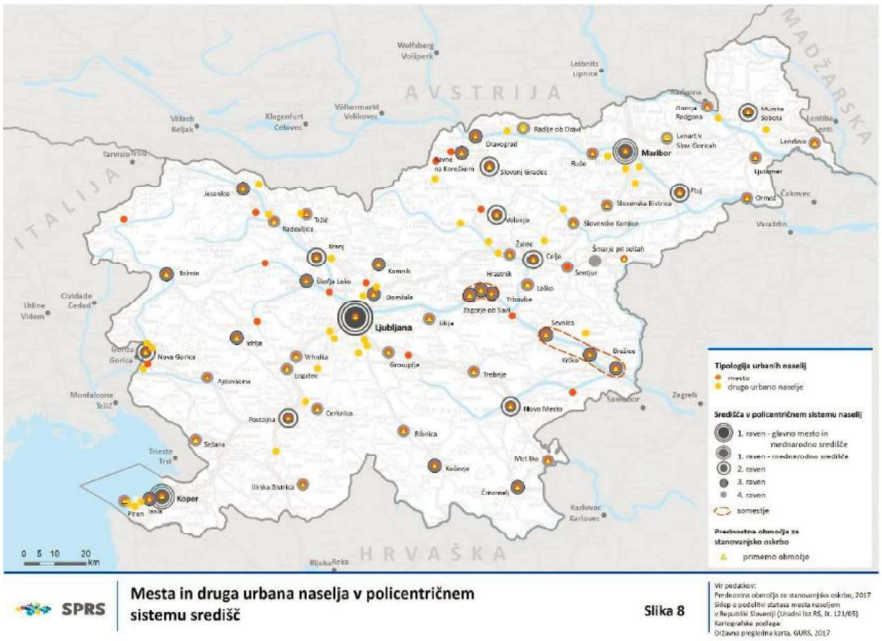

Slika 2: Primer čezmejnega širšega mestnega območja – goriško širše mestno območje.

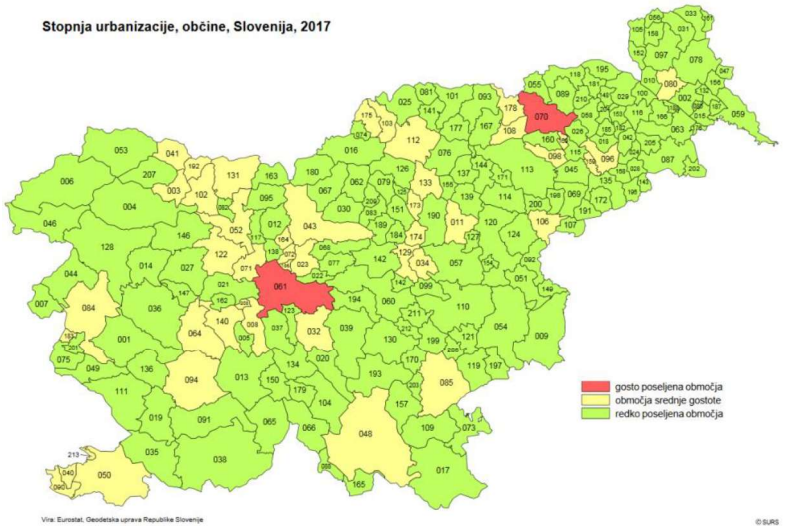
Slika 3: Kartografski prikaz obmejnih območij temelji na Uredbi o spremembi Uredbe o določitvi obmejnih problemskih območij; prikaz je nato dopolnjen z obmejnimi občinami, ki ne sodijo med obmejna problemska območja (vir: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, povezava, kartografija: Barbara Kostanjšek))

Urbano naselje je mesto ali drugo urbano naselje. Ima več kot 2.000 prebivalcev, storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena, delovna mesta, stanovanja in vzpostavljen javni prevoz za oskrbo prebivalstva v gravitacijskem območju (Predlog ReSPRS2050, april 2023). Za Slovenijo sta značilni suburbanizacija in primerjalno majhen delež prebivalcev, ki živijo v mestih. Delež mestnega prebivalstva že od osemdesetih let prejšnjega stoletja ni presegel 50 %, zato imamo glede na gostoto poselitve tudi le dve visoko urbanizirani občini.

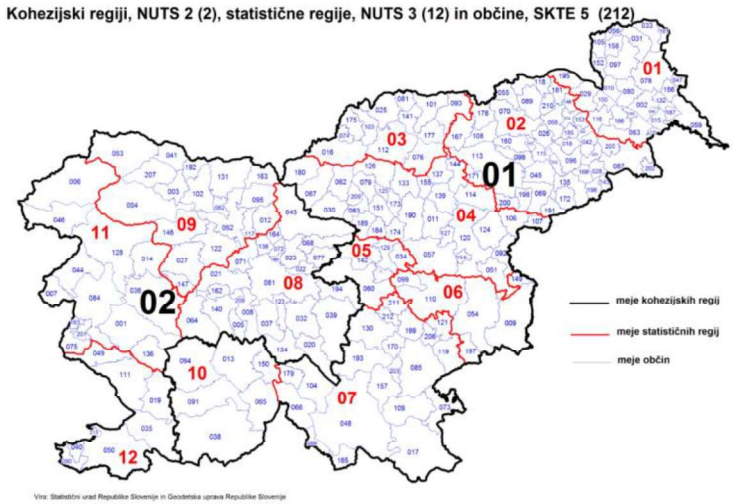
Slika 4: Mesta in druga urbana naselja v policentričnem sistemu središč. (vir: Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2023)

Podeželsko naselje je naselje, ki ima več kot 500 in manj kot 2.000 prebivalcev in je delež kmetijskih gospodarstev večji od 7 % naseljenih stanovanj v naselju. Za podeželska naselja sta značilna manjša gostota prebivalstva in prevladujoči delež kmetijske in gozdne rabe prostora. Delež prebivalcev, ki se ukvarjajo s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo, je večji kot v urbanih naseljih, ni pa nujno prevladujoč. (Predlog ReSPRS2050, april 2023).

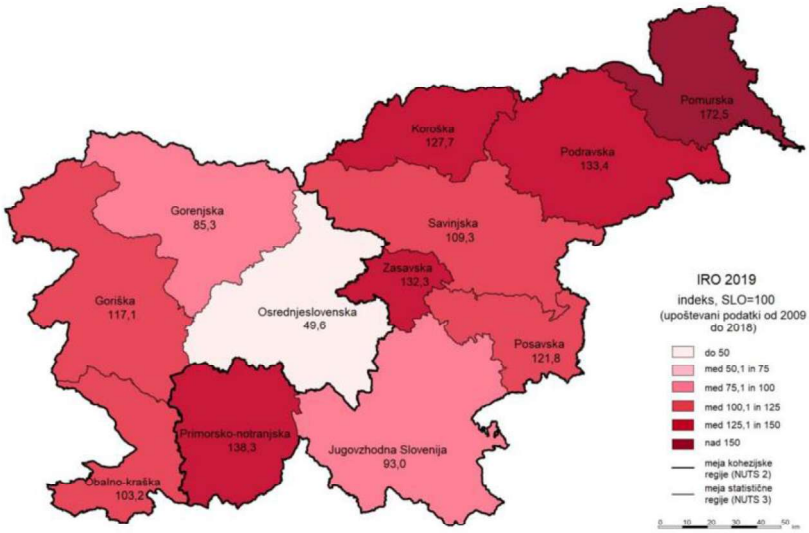
Slika 5: Slovenske občine glede na stopnjo urbanizacije oziroma gostoto poselitev. (vir: SURS, Mesta in urbana območja – gov.si, povezava)

Razvojna regija je temeljna funkcionalna teritorialna enota za načrtovanje regionalne politike in izvajanje nalog regionalnega razvoja - v enovito zaključeno prostorsko celoto jo združujejo poselitveni, gospodarski, infrastrukturni in naravni sistemi ter interesno sodelovanje razvojnih partnerjev. V Sloveniji imamo 12 takšnih regij.

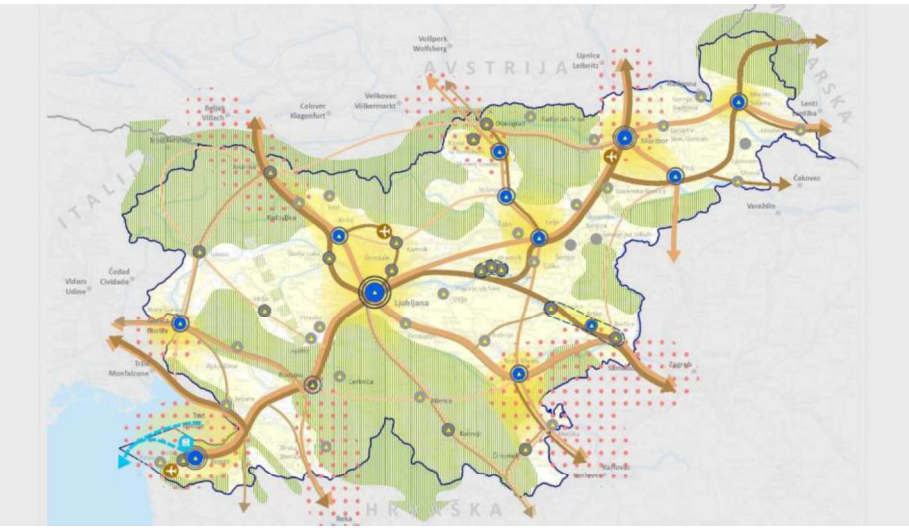
Slika 6: Razdelitev Slovenije na upravne enote (vir: SURS)

Razvojno ogrožena regija je regija s podpovprečno razvitim gospodarstvom in drugimi razvojnimi problemi glede na izbrane kazalnike za merjenje razvojne ogroženosti. Skupni kazalnik je indeks razvojne ogroženosti (več v Pravilniku o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2021–2027, povezava).

Slika 7: Indeks razvojne ogroženosti, 2018 (vir: Delovni zvezek: Indeks razvojne ogroženosti regij 2014–2020, UMAR, 2018)

Širše mestno območje (ŠMO) je funkcionalno povezano gravitacijsko območje enega ali več središč, znotraj katerega potekajo vsakodnevne selitve prebivalstva (na primer, zaradi dela ali oskrbnih dejavnosti), kar povzroča obsežne prometne tokove. Širše mestno območje vključuje najmanj eno središče I. ali II. ravni ali več medsebojno dopolnjujočih se središč III. ali IV. ravni. V njem prebiva vsaj 50.000 prebivalcev in razpolaga s številom delovnih mest, ki je večje od 25.000. Širša mestna območja obsegajo območja do 35 km oddaljenosti od središča I. ravni ali 25 km od središča II. ali III. ravni. Takšno območje lahko sega na ozemlje več lokalnih skupnosti, ki obkrožajo občino s središčem ustrezne ravni. Širša mestna območja so jedrni deli funkcionalnih urbanih območij (ReSPRS2050, april 2023).

Slika 8: Prikaz širših mestnih območji glede na SPRS 2050 (vir: MOP – SPRS 2050)

Priloga 3: Vzorčni primer izpolnjene presoje

TIA:APP

Ministrstvo za naravne vire in prostor
Direktorat za prostor in graditev
Dunajska cesta 47 1000 Ljubljana

Osnovne informacije o presojevalcu

Ime in priimek: Barbara Kostanjšek
Institucija: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Elektronski naslov: barbara.kostanjsek@bf.uni-lj.si

Osnovne informacije

Ime politike/predpisa
Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (ZUNPEOVE) **1.**

Povzetek vsebine

Ta zakon z namenom doseganja ciljev na področju doseganja določenega deleža energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi v Republiki Sloveniji ureja posebnosti prostorskega načrtovanja in dovoljevanja naprav, ki proizvajajo električno energijo z izrabo obnovljivih virov energije, vključno s tehnično opremo, potrebno za njihovo delovanje, napravami za shranjevanje energije in priključki na omrežje. Določa območja prednostnega umeščanja objektov za proizvodnjo električne energije iz OVE, pogoje umeščanja, določa prevlado javne koristi proizvodnje električne energije z izrabo sončne in vetrne energije, določa postopkovne pogoje za umeščanje objektov, določa kakovost projektne dokumentacije in izvedbo celovite presoje vplivov na okolje, določa izjeme v postavitvi objektov ob cestnih površinah in na vodi, na vodovarstvenih območjih, na trajno varovanih kmetijskih zemljiščih, gozdnih zemljiščih ter določa pogoje za priključitev na elektroenergetski sistem.

2. Potencialni učinki politike/predpisa

Potencialni učinki

DRUŽBA
- Zanimanje za delo in izobraževanje v energetiki - Sprejemanje in s tem povezana iznajdljivost prebivalcev za možnosti gradnje objektov OVE - Odpor in neodobravanje prebivalcev do tovrstnih objektov

GOSPODARSTVO
- Povečanje števila delovnih mest zaradi izgradnje objektov OVE - Črpanje sredstev EU - Razvoj novih tehnologij in pristopov - Manj energetske odvisnosti v državi

OKOLJE
- Spremenjena podoba krajine zaradi umeščanja objektov OVE - Zelo širok nabor območij za umeščanje objektov - npr. na kmetijskih, vodnih površinah - Ranljivost kmetijskih in drugih površin zaradi umestitve objektov OVE - Možno hitro in nekontrolirano umeščanje objektov v krajini

PROSTORSKO UPRAVLJANJE
- Skrajšanje administrativnih postopkov umeščanja v prostor in dovoljevanja - Predpogoj za črpanje sredstev Sklada za okrevanje in odpornost - Vzpostavitev regulatornih peskovnikov kot izjem, ki na podlagi inovacij odstopajo od veljavnih predpisov

3. Skladnost ciljev s prioritetami SPRS

Cilji predlagane politike/predpisa	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	P12	P13	P14
Določitev prednostnih območij za postavitev SE in VE (go-to areas)	✓		✓		✓				-	-				
Posebnosti postopkov prostorskega načrtovanja in dovoljevanja OVE	✓				✓				-	-	-			-
Vzpostavitev regulatornih peskovnikov					✓				-	-	-			
Omogočanje SE in VE na območjih, kjer obstaja neizkoriščen potencial	✓		✓		✓					-				

Neskladni cilji - pojasnilo
Vsi krovni cilji zakona so neskladni s prioritetami SPRS, ki so vezane na prostorsko identiteto zaradi širokega nabora območij, na katerih se prednostno umešča objekte za pridobivanje električne energije iz OVE. Kljub neskladnosti ciljev s prioritetami SPRS je možna ideja ali razvoj "nove prostorske identitete" na podlagi novih objektov v prostoru, ki dajejo krajini nekega dela države novo prepoznavnost.

4. Učinek politike/predpisa na prioritete SPRS

Prioritete SPRS		**Obrazložitev odgovora**
P1 - Z zagotavljanjem opremljenosti in dostopnosti storitev podpreti razvoj različnih vrst območij	Da	Umeščanje objektov je predvideno na različne tipe rabe tal po vsej državi, možen je učinek na razvoj problemskih območij.
P2 - Povečati varčnost in učinkovitost rabe prostora ter naravnih virov	Ne morem oceniti	Učinki bodo pozitivni in negativni - ti bodo odvisni od tipa rabe prostora, kamor se bodo objekti umeščali.
P3 - Prenoviti razvrednotena urbana in krajinska območja	Da	Učinek bo predvidoma pozitiven, ker zakon predvideva umeščanje objektov na območjih rudniškega prostora in odlagališč odpadkov
P4 - Okrepiti razvojno vlogo mest, vstopne točke in funkcionalno povezati mesta znotraj širših urbanih območij	Ne	Zakon ne predvideva rešitev, ki bi lahko funkcionalno povezovale mesta znotraj ŠMO.

P5 - Izboljšati privlačnost mest za specifične dejavnosti	Da	Privlačnost mest za npr. agrivoltaiko in možne rešitve izkoriščanja naravnih virov za pridobivanje električne energije
P6 - Povečati privlačnost in kakovost bivanja v slovenskih mestih	Da	Možni so učinki na privlačnost in kakovost bivanja, ki bodo odvisni od opazovalca (pozitivni zaradi koristnosti, negativni zaradi vizualnih in funkcionalnih učinkov)
P7 - Spodbuditi celovito prenovo vseh naselij v državi	Mogoče	Možni posredni učinki na urejanje podobe in funkcij naselij
P8 - Izboljšati odpornosti naselij na podnebne spremembe	Mogoče	Možni spremljevalni ukrepi za prilagajanje na podnebne spremembe, ki so tehnološke narave
P9 - Uvrstiti kriterij prostorske identitete v vse javne politike in na vse ravni upravljanja s prostorom	Ne	Kriterij prostorske identitete, kot je definirana, se na noben način s tem zakonom ne umešča v javne politike
P10 - Vzpostaviti in začeti izvajati integralne instrumente za krepitev prostorske identitete	Ne	Zakon ne predvideva tovrstnih mehanizmov. Predvideva poenostavitve postopkov za postavitev SE in VE.
P11 - Ozavestiti deležnike in povečati njihovo vključenost v krepitev prostorske identitete	Ne	Zakon ne predvideva tovrstnih mehanizmov.
P12 - Izboljšati odpornosti prostora	Ne morem oceniti	dpornost je v tem zakonu določena v smislu boljše energetske preskrbe in več vrst rabe istega prostora
P13 - Okrepiti zmožnosti zaznavanja izzivov in njihovih učinkov na prostor	Mogoče	Verjetno se bodo izzivi in njihovi učinki na prostor pokazali prav ob izvajanju zakona, npr. ob prevladi javne koristi pridobivanja električne energije nad drugo javno koristjo
P14 - Okrepiti strokovno usposobljenost in ozavestiti deležnike o pomenu prostora ter vlogi urejanja prostora	Ne	Zakon ne predvideva tovrstnih mehanizmov.

5. Ukrepi s prostorskimi učinki

Število ukrepov
18

Število ukrepov s prostorskimi učinki 18

Obrazložitev
Ukrepi bodo imeli učinek neposredno na podobo in funkcije prostora z umeščanjem SE in VE - najprej z določanjem prednostnih območij za umeščanje, ki zajemajo različne kategorije rabe tal, od kmetijske, vodne in priobalne površine, vodovarstvena območja, gozdne površine, rudniške površine, odlagališča odpadkov. Ukrepi bodo imeli učinke na upravljanje s prostorom v smislu preurejanja postopkov za izgradnjo objektov in na to vezana dovoljenja, določajo princip, po katerem se izvajajo celovite presoje vplivov na okolje in uvaja regulatorni peskovnik - pristojno ministrstvo bo lahko izdalo odločbo, v kateri bodo natančno določeni pogoji in obseg dovoljenega odstopa od veljavnih predpisov izključno za namen izvedbe prijavljenega projekta.

6. Učinek na področja

1. Okolje
- ✓ Tla
- ✓ Biodiverziteta in krajina
- ✓ Vodni viri
- ✓ Grajeno okolje
- ✓ Energetski viri

2. Gospodarstvo
- ✓ Gospodarski razvoj
- ✓ Kmetijstvo
- ✓ Turizem
- ✓ Infrastruktura

3. Družba
- ✓ Demografija
- ✓ Izobrazba
- ✓ Kulturna dediščina

4. Prostorsko upravljanje
✓
Učinkovitost

Neizbrana področja
Izbrana so bila področja, na katere bo zakon neposredno učinkoval. Na neizbrana področja bodisi ni predvidenega neposrednega učinka, bodisi ni razvidno iz določil zakona, ali bi lahko na ta področja učinkoval.

7. Učinek glede na tip območja

Učinek bo enak na celotnem območju države.
Ne

Tip območja		Obrazložitev odgovora
Urbana, podeželska, ŠMO (stopnja suburbanizacije)	Da	Na območja, ki so tipično podeželska, bo prostorski učinek večji zaradi umestitve SE in VE
Regije, razvojno ogrožene regije (stopnja razvojne ogroženosti)	Mogoče	Možen učinek na razvoj ogroženih regij
Čezmejna območja (čezmejni vidik)	Ne morem oceniti	
Drugo		

Končali ste z reševanjem preveritve, sedaj prosimo vaše odgovore ovrednotite glede na potrebo po podrobnejši presoji TIA in izberite ustrezno možnost. Podrobnejša TIA je nujna

PODROBNEJŠA PRESOJA

8. Območje presoje

Tip območja
Redko poseljena območja

Ime območja
Idrijsko-Cerkljansko

9. Podrobnejša ocena učinkov

Področje	Dejavnik	Kazalniki	Ocena	Obrazložitev
		OKOLJE		
	Kakovost prsti	[TP04] Onesnaževala v tleh (ARSO OKOLJE)	0	Ni razvidno, ali bodo objekti OVE učinkovali na vsebnost onesnaževal v tleh
	Trajna izguba/zazidava tal (prekritje ali pozidava tal z vodoneprepustno plastjo, izguba funkcij tal)	Izdana gradbena dovoljenja, statistične regije, 2021 [TP03] Pozidava (ARSO OKOLJE) Gradbena dovoljenja, občine, 2021	-1	Število izdanih gradbenih dovoljenj bo naraslo, prekritje tal sicer ne bo dokončno - SE je možno odstraniti
Biodiverziteta in krajina	Kakovost krajine (naravna ohranjenost, doživljajska, estetska vrednost, pestrost in prostorska urejenost krajine)	Izdana gradbena dovoljenja, statistične regije, 2021 Delež kmetijskih zemljišč znotraj prostorske enote, statistične regije, 2020 Gradbena dovoljenja, občine, 2021	-2	Število izdanih gradbenih dovoljenj bo naraslo, kar bo močno učinkovalo na kakovost krajine pestrost, estetska vrednost), možno manj negativnih učinkov na prostorsko urejenost
	Zavarovane vrste		-1	Manjša možnost učinka na zavarovane vrste
	Zavarovana območja in spomeniki	[NV02] Zavarovana območja (ARSO OKOLJE)	-1	Izguba vrednosti vodovarstvenih območij zaradi postavitve objektov

	Izguba habitatov	Izdana gradbena dovoljenja, statistične regije, 2021 Delež kmetijskih zemljišč znotraj prostorske enote, statistične regije, 2020 Gradbena dovolienia, občine, 2021	0	Zaradi fizičnih značilnosti objektov ni predvidenih učinkov na izgubo habitatov
Vodni viri	Poraba vode	Prečiščena odpadna voda, statistične regije, 2021 Neprečiščena odpadna voda, statistične regije, 2021	0	SE in VE na porabo vode ne bodo učinkovale.
	Kakovost vode	Prečiščena odpadna voda, statistične regije, 2021 Neprečiščena odpadna voda, statistične regije, 2021		Možen učinek na kakovost vode s senčenjem - preprečitev cvetenja alg
	Razpoložljivost vode	Voda po vodnih virih [1000 m3], kohezijski regiji in statistične regije, 2021		SE in VE na razpoložljivost vode ne bodo učinkovale.
	Oskrba z vodo	Voda dobavljena gospodinjstvom, statistične regije, 2021		SE in VE na oskrbo z vodo ne bodo učinkovale.
Grajeno okolje	Število funkcionalno degradiranih območij	[TP02] Funkcionalno razvrednotena območja (ARSO OKOLJE)	1	Z umeščanjem SE in VE bo možno zmanjšati število FDO.
	Stopnja urbanizacije	[TP03] Pozidava (ARSO OKOLJE) Gradbena dovolienia, občine, 2021	1	Z umeščanjem SE in VE bo verjetno naraščanje stopnje urbanizacije.

Energetski viri	Uporaba OVE	Energetski kazalniki, Slovenija, letno (SURS)	2	Neposredni pozitivni učinki zaradi umeščanja SE in VE.
	Učinkovita raba energije (URE)	Energetski kazalniki, Slovenija, letno (SURS) Poraba električne energije po vrsti odjemalca, občine, 2022	1	Učinkovita raba na območjih z ustreznim omrežjem.
GOSPODARSTVO				
Gospodarski razvoj	Prihodek prebivalstva * BDP	Regionalni bruto domači proizvod, 2021	1	Učinek na rast BDP.
	Število inovacij	Investicije v osnovna sredstva, statistične regije, 2021	2	Porast tehnoloških in izvedbenih inovacij na področju OVE.
Kmetijstvo	Prihodek v primarnem sektorju	Bruto dodana vrednost v kmetijskih dejavnostih, statistične regije, 2021	0	Učinek je odvisen od načina izvedbe sočasne kmetijske rabe in OVE.
Turizem	Zaposlenost v turizmu	Delovno aktivno prebivalstvo v turizmu po metodologiji (UNWTO in OECD), občine, mesečno (2022)	1	Zgolj v primeru razvoja "energetskega turizma"
	Število obiskovalcev	Število prihodov turistov, statistične regije, 2021 Prihodi in prenočitve turistov, občine, 2021	1	Zgolj v primeru razvoja "energetskega turizma"
	Število prenočišč	Število ležišč, statistične regije, 2021 Prenočitvene zmogljivosti po občinah, 2021	0	Zgolj v primeru razvoja "energetskega turizma"

Infrastruktur a	Količina zbranih odpadkov	Zbrani komunalni odpadki, statistične regije, 2021 Nastali, zbrani in odloženi komunalni odpadki, občine, 2021	0	SE in VE na količino komunalnih odpadkov ne bodo učinkovale.
	Kakovost infrastrukture (komunalna, prometna)	Priključki na vodovod, statistične regije, 2021 Priključki na kanalizacijo, statistične regije, 2021	0	SE in VE na komunalno infrastrukturo ne bodo učinkovale. Možen učinek na izboljšave v prometni infrastrukturi.
	Dostopnost do infrastrukture (komunalna, prometna)	Priključki na vodovod, statistične regije, 2021 Priključki na kanalizacijo, statistične regije, 2021	0	SE in VE na dostopnost do komunalne infrastrukture ne bodo učinkovale. Možni učinki na dostopnost do prometne infrastrukture.
DRUŽBA				
Demografija	Priselitve	Notranje selitve, statistične regije, 2021 Selitveno gibanje prebivalcev - s tujino, statistične regije.	1	Priseljevanje zaradi delovnih mest
	Odselitve	Notranje selitve, statistične regije, 2021 Selitveno gibanje prebivalcev - s tujino, statistične regije, 2021		Ni mogoče oceniti.
	Rodnost (št. otrok v družini)	Število živorojenih, Živorojeni na 1000 prebivalcev, statistične regije, 2021 Naravni prirast, statistične regije, 2021 Živorojeni, živorojeni na 1000 prebivalcev, občine, 2021		Ni mogoče oceniti.

Izobrazba	Stopnja izobrazbe	Diplomanti, statistične regije, 2021 Dijaki v srednjih šolah na 1000 prebivalcev, statistične regije, 2021 Diplomanti, občine, 2021 Število dijakov na 1000 prebivalcev, občine, 2021/22	1	Učinek na število diplomantov iz energetike/elektrotehnike.
Kulturna dediščina	Varstvo kulturne dediščine		0	Pozitivni in negativni učinki, vezani na različne varstvene režime.
PROSTORSKO UPRAVLJANJE				
Učinkovitost	Usposobljenost kadrov za upravljanje s prostorom (število, znanje na področju prostorskega načrtovanja, izvajanja zemljiške politike, priprava projektov itd.)		0	Negativni učinki na področju upravljanja s prostorom in znanjem na področju prostora, pozitivni učinki na učinkovitost priprave projektov.
	Administrativni stroški		2	S poenostavitvijo postopkov se zmanjšajo administrativni stroški.
	Povezovanje prostorskega načrtovanja in krepitev sodelovanja z drugimi sektorji		-1	Zakon s predvidenimi spremembami v poseganje v prostor in prilagoditvami postopkov ne predvideva širšega sodelovanja z drugimi sektorji.

10. Na koncu opravljene podrobnejše presoje, prosimo, pripravite kratek povzetek ocenjevanja. Pri tem vam je lahko v pomoč povzetek preveritve.

Povzetki preveritve

Skladnost ciljev s prioritetami SPRS
Politika/predpis ima skupaj **4** ciljev. **0** ciljev je v skladu s prioritetami, **4** ciljev ni v skladu s prioritetami. **0** ciljev ni povezanih s SPRS prioritetami. Cilj **Določitev prednostnih območij za postavitev SE in VE (go-to areas)** je skladen z največ prioritetami SPRS. Za cilje **Določitev prednostnih območij za postavitev SE in VE (go-to areas), Določitev prednostnih območij za postavitev SE in VE (goto areas), Posebnosti postopkov prostorskega načrtovanja in dovoljevanja OVE, Posebnosti postopkov prostorskega načrtovanja in dovoljevanja OVE, Posebnosti postopkov prostorskega načrtovanja in dovoljevanja OVE, Posebnosti postopkov prostorskega načrtovanja in dovoljevanja OVE, Vzpostavitev regulatornih peskovnikov, Vzpostavitev regulatornih peskovnikov, Omogočanje SE in VE na območjih, kjer obstaja neizkoriščen potencial**, ki so neskladni s prioritetami SPRS, prosimo, pojasnite, zakaj so neskladni.

Učinek na doseganje prioritet SPRS
Politika/predpis bo imel učinek na **4** od 14 prioritet. To so **P1 - Z zagotavljanjem opremljenosti in dostopnosti storitev podpreti razvoj različnih vrst območij, P3 - Prenoviti razvrednotena urbana in krajinska območja, P5 - Izboljšati privlačnost mest za specifične dejavnosti, P6 Povečati privlačnost in kakovost bivanja v slovenskih mestih.** Na **3** od 14 prioritet bo imela politika/predpis učinek mogoče, za **2** od 14 prioritet se tega ne da oceniti.

Učinek na tematska področja
Politika/predpis bo imel skupno učinek na **13** od **22** tematskih področij.
V okviru teme okolje na **5** od **6** področij, na temi gospodarstvo na **4** od **8** področij, na temi družba na **3** od **5** področij, na temi prostorsko upravljanje na **1** od **3** področij.

Učinek na prostorske enote
Učinek politike/predpisa bo različen na naslednja območja: **Urbana, podeželska, ŠMO (stopnja suburbanizacije).** Učinek bo mogoče različen na naslednje območja: **Regije, razvojno ogrožene regije (stopnja razvojne ogroženosti).**

Ali je politika/predpis skladna s prioritetami SPRS?
Zakon je v popolnosti skladen zgolj z eno prioriteto SPRS, in sicer s P5 - Izboljšati privlačnost mest za specifične dejavnosti. Deloma je skladen tudi s P3 - Prenoviti razvrednotena urbana in krajinska območja.

Kakšen je/bo učinek vaše politike/predpisa v povprečju?
Zakon neposredno učinkuje na krajino - njeno podobo, prepoznavnost, učinkuje na grajeno okolje v smislu izdanih gradbenih dovoljenj in možne sočasne urbanizacije, učinkuje na učinkovitost prostorskega upravljanja ter na razvoj gospodarstva in inovacij vezanih na OVE.

Ali bo imela politika/predpis tudi negativne učinke?
Negativen učinek bo na fizično podobo in prepoznavnost krajine, ki bo na različnih tipih rabe prostora prekrita s SE ali z VE. Kot prilagoditev predpisa naj bodo prednostna območja za umeščanje OVE prvenstveno degradirana območja, rudniška območja, strehe nakupovalnih centrov in drugih obsežnih objektov ter parkirišč. Umeščanje na druge dejanske rabe tal naj bo dopustno izjemoma ob nezmožnosti umeščanja na degradirana območja in strehe.

Na katere tipe območij bo politika/predpis učinkoval in kako?
Zakon bo najbolj učinkoval na kmetijska zemljišča na osončenih pobočjih, zlasti na travniških površinah znotraj izbranega območja Idrijsko-Cerkljanskega.

Glede na izvedeno presojo bo učinek politike/predpisa na doseganje prioritet SPRS:
Velik učinek